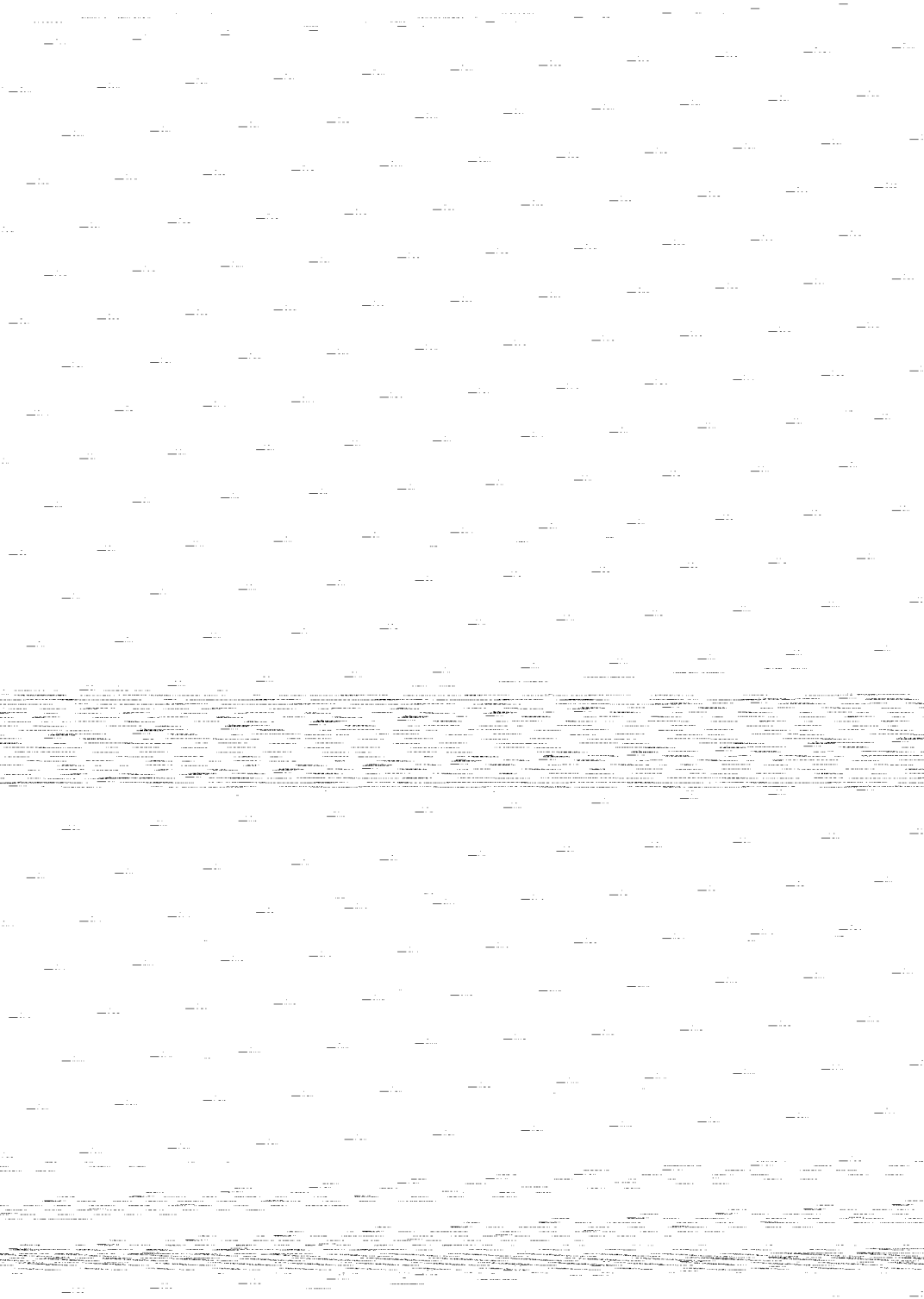
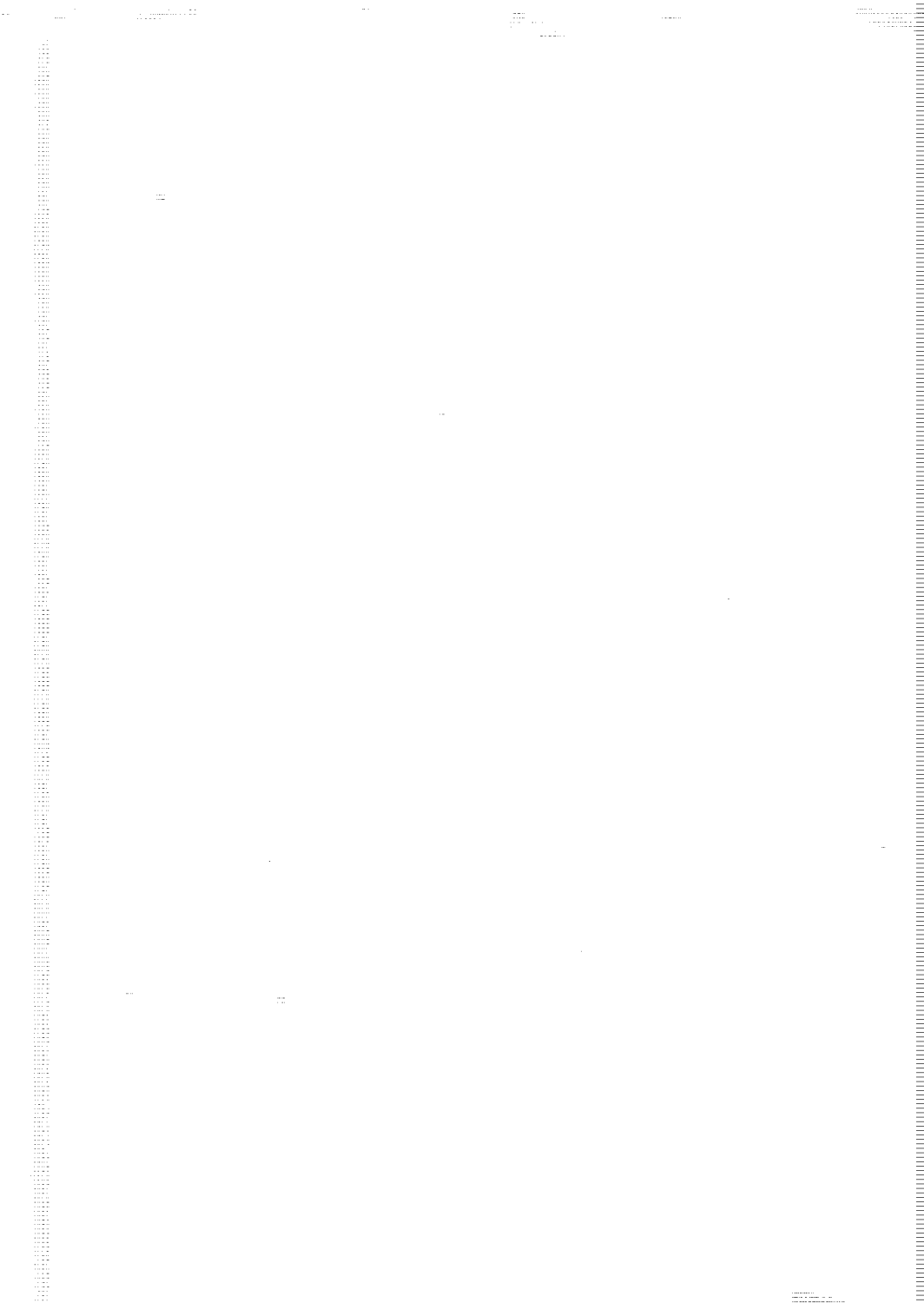

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toimintakertomus vuoden 1998 valtiopäiviltä

SUORA YHTEYS
EDUSKUNTAAN

1. RYHMÄN JÄSENET 1998

Sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä on 62 kansanedustajaa. Heistä on naisia 25 ja miehiä 37. Ryhmän keski-ikä on 51 vuotta. Ryhmän nuorin jäsen on 26 ja vanhin 61 vuotta. Ryhmän jäseniä ovat seuraavat henkilöt:

Aaltonen Markus	Koski Valto	Pohjola Tuija
Alho Arja	Koskinen Johannes	Prusti Riitta
Backman Jouni	Koskinen Marjaana	Puisto Virpa
Bryggare Arto	Kukkonen Jorma	Rajamäki Kari
Elo Mikko	Lahtela Esa	Rantanen Jorma
Filatov Tarja	Laitinen Reijo	Rask Maija
Gustafsson Jukka	Lapiolahti Arto	Rinne Heikki
Haatainen Tuula	Lindroos Reijo	Roos Jukka
Halonen Tarja	Lipponen Paavo	Saari Matti
Hellberg Klaus	Luhtanen Leena	Skinnari Jouko
Holopainen Raimo	Metsämäki Lauri	Tahvanainen Säde
Hurskainen Sinikka	Mikkola Jukka	Tuomioja Erkki
Hämäläinen Tuulikki	Mähönen Raimo	Tykkyläinen Marja-Liisa
Jaakonsaari Liisa	Mönkäre Sinikka	Törnqvist Kerttu
Jurola Ulla	Nyby Mats	Vartiainen Helena
Kallio Reijo	Ojala Arja	Vehkaoja Marjatta
Kalliomäki Antti	Ojala Reino	Viitames Janne
Karjalainen Tapio	Olin Kalevi	Viitanen Pia
Kautto Tarja	Partanen Erkki	Viljamaa Marja-Leena
Kekkonen Antero	Peltomäki Pirkko	Vähänäkki Matti
Kiljunen Kimmo	Pohjola Markku	

2. RYHMÄN JÄRJESTÄYTYMINEN

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä valitsi järjestäytymiskokouksessaan 3.2.1998 ryhmän puheenjohtajaksi **Erkki Tuomiojan**. Ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi valittiin **Virpa Puisto** ja toiseksi varapuheenjohtajaksi **Maija Rask**.

Ryhmän työvaliokunnan muiksi jäseniksi valittiin **Johannes Koskinen, Tarja Filatov, Tapio Karjalainen, Leena Luhtanen, Mats Nyby, Arja Ojala ja Tarja Kautto**.

Ryhmän ehdokkaaksi eduskunnan puhemiesistään valittiin **Kerttu Törnqvist**, joka tuli valituksi eduskunnan II varapuhemieheksi.

3. RYHMÄN JÄSENTEN VALIOKUNTAJÄSENYYDET 31.12.1998

Suuri valiokunta

Varsinaiset jäsenet:

Tuomioja Erkki (vk:n pj.)
Hämäläinen Tuulikki (vkr:n vpj.)
Alho Arja
Elo Mikko
Kautto Tarja
Kiljunen Kimmo
Koskinen Johannes
Olin Kalevi
Varajäsenet:
Puisto Virpa
Gustafsson Jukka
Filatov Tarja
Vehkaoja Marjatta

Perustuslakivaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Koskinen Johannes (vk:n vpj.)
Prusti Riitta (vkr:n vpj.)
Koski Valto
Kukkonen Jorma
Mikkola Jukka
Varajäsenet:
Haatainen Tuula
Kallio Reijo
Ojala Reino

Lakivaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Vähänäkki Matti (vk:n vpj.)
Pohjola Markku (vkr:n vpj.)
Ojala Reino
Rinne Heikki
Tahvanainen Sade
Varajäsenet:
Filatov Tarja
Koski Valto
Tykkyläinen Marja-Liisa

Ulkoasiainvaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Aaltonen Markus (vk:n pj.)
Tuomioja Erkki (vkr:n vpj.)
Hurskainen Sinikka
Kekkonen Antero
Kiljunen Kimmo
Varajäsenet:
Kukkonen Jorma

Nyby Mats

Valtiovarainvaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Rajamäki Kari (vk:n vpj.)
Laitinen Reijo
Nyby Mats
Ojala Arja
Rask Maija
Roos Jukka
Tykkyläinen Marja-Liisa
Varajäsenet:
Juurola Ulla
Lapiolahti Arto
Metsämäki Lauri
Pohjola Markku
Saarinen Matti
Vehkaoja Marjatta

Valtiovarainvaliokunnan jaostot:

I Hallinto- ja tarkastusjaosto

Pohjola Markku
Vehkaoja Marjatta
Metsämäki Lauri
Saarinen Matti (lisäjäsen)

II Turvallisuus- ja puolustusjaosto

Laitinen Reijo
Nyby Mats
Lapiolahti Arto
Metsämäki Lauri (lisäjäsen)

III Verojaosto

Juurola Ulla
Saarinen Matti
Laitinen Reijo
Pohjola Markku (lisäjäsen)

IV Sivistys- ja tiedejaosto

Tykkyläinen Marja-Liisa (pj.)
Juurola Ulla
Ojala Arja
Vehkaoja Marjatta (lisäjäsen)

V Maatalousjaosto

Rajamäki Kari
Metsämäki Lauri
Saarinen Matti
Ojala Arja (lisäjäsen)

VI Liikennejaosto

Rajamäki Kari (pj.)
Nyby Mats
Pohjola Markku
Saarinen Matti (lisäjäsen)

VII Kauppa- ja teollisuusjaosto

Lapiolahti Arto
Nyby Mats
Roos Jukka
Laitinen Reijo (lisäjäsen)

VIII Sosiaali- ja työjaosto

Rask Maija (pj.)
Ojala Arja
Roos Jukka
Lapiolahti Arto (lisäjäsen)

IX Asunto- ja ympäristöjaosto

Lapiolahti Arto
Vehkaoja Marjatta
Roos Jukka
Juurola Ulla (lisäjäsen)

Talousvaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Hämäläinen Tuulikki (vk.pj.)
Luhtanen Leena (vkr. vpj.)
Bryggare Arto
Partanen Erkki
Viitames Janne
Varajäsenet:
Hellberg Klaus
Metsämäki Lauri
Prusti Riitta

Hallintovaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Mikkola Jukka (vkr.pj.)
Juurola Ulla (vkr. vpj.)
Kallio Reijo
Koski Valto
Pohjola Tuija
Varajäsenet:
Holopainen Raimo
Vehkaoja Marjatta
Viitanen Pia

Sivistysvaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Gustafsson Jukka (vk.vpj.)
Karjalainen Tapio (vkr.vpj.)
Olin Kalevi
Tahvanainen Säte
Varajäsenet:
Kukkonen Jorma
Ojala Arja
Pohjola Tuija

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Rajamäki Kari (vk.vpj.)
Lahtela Esa (vkr.vpj.)
Holopainen Raimo
Karjalainen Tapio
Koskinen Marjaana
Mähönen Raimo
Varajäsenet:
Kukkonen Jorma
Rantanen Jorma
Viitamies Janne

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Puisto Virpa (vk.pj.)
Vehkaoja Marjatta (vkr.vpj.)
Peltomo Pirkko
Rask Maija
Viljamaa Marja-Leena
Varajäsenet:
Koskinen Marjaana
Luhtanen Leena
Ojala Arja

Työasiainvaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Lindroos Reijo (vk.pj.)
Peltomo Pirkko (vkr.vpj.)
Haatainen Tuula
Rinne Heikki
Viljamaa Marja-Leena
Varajäsenet:
Koskinen Johannes
Lahtela Esa
Roos Jukka

Liikennevaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Filatov Tarja (vkr.pj.)
Mähönen Raimo
Ojala Reino
Rantanen Jorma

Vartiainen Helena

Varajäsenet:

Juurola Ulla
Lahtela Esa
Pohjola Markku

Puolustusvaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Kekkonen Antero (vkr.pj.)
Partanen Erkki (vkr. vpj.)
Kallio Reijo
Mähönen Raimo
Pohjola Tuija
Varajäsenet:
Lapiolahti Arto
Lindroos Reijo
Ojala Arja

Ympäristövaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Kautto Tarja (vkr.pj.)
Hellberg Klaus
Lapiolahti Arto
Vartiainen Helena
Viitanen Pia
Varajäsenet:
Bryggare Arto
Haatainen Tuula
Holopainen Raimo

Tulevaisuusvaliokunta

Varsinaiset jäsenet:

Filatov Tarja (vk.vpj.)
Gustafsson Jukka (vkr.vpj.)
Kiljunen Kimmo
Olin Kalevi
Viitanen Pia
Varajäsenet:
Haatainen Tuula
Tahvanainen Säte
Viitamies Janne

Pohjoismaiden Neuvoston Suomen valtuuskunta

Varsinaiset jäsenet:

Metsämäki Lauri (vkr.pj.)
Hurskainen Sinikka (vkr.vpj.)
Alho Arja
Kiljunen Kimmo
Nyby Mats
Prusti Riitta
Varajäsenet:
Bryggare Arto
Haatainen Tuula
Hellberg Klaus

Luhtanen Leena

Olin Kalevi
Tuomioja Erkki

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta

Varsinainen jäsen:

Elo Mikko (pj.)
Varajäsenet:
Kautto Tarja
Luhtanen Leena

ETYJ:n parlamentaarisen yleis- kokouksen Suomen valtuuskun- ta

Varsinainen jäsen:

Kiljunen Kimmo (vpj.)
Varajäsenet:
Aaltonen Markus
Kukkonen Jorma
Vehkaoja Marjatta

SDP:n valtuuskunta Euroopan parlamentissa

Paasio Pertti (kvestori)
Myller Riitta (pj.)
Donner Jörn
Paasilinna Reino (tal.hoit.)

Parlamenttien välisen liiton Suomen valtuuskunta (IPU)

Varsinainen jäsen:

Luhtanen Leena
Varajäsen:
Kukkonen Jorma

Tarkistajat

Varsinainen jäsen:

Juurola Ulla (vpj.)
Varajäsen:
Karjalainen Tapio

Pankkivaltuutetut

Varsinaiset jäsenet:

Koskinen Johannes (vpj.)
Hämäläinen Tuulikki
Puisto Virpa

Suppeampi pankkivaltuusto

Varsinainen jäsen:
Koskinen Johannes
Ensimmäinen varajäsen:
Hämäläinen Tuulikki
Toinen varajäsen:
Puisto Virpa

Kansaneläkelaitoksen valtuutetut

Varsinaiset jäsenet:
Vehkaoja Marjatta (vpj.)
Rajamäki Kari (valtr.vpj.)
Peltomo Pirkko
Törnqvist Kerttu
Ensimmäiset varajäsenet:
Koski Valto
Lapiolahti Arto
Mähönen Raimo
Rask Maija
Toiset varajäsenet:
Koskinen Marjaana
Ojala Reino
Rantanen Jorma
Viljamaa Marja-Leena

Kansaneläkelaitoksen lisätty hallitus

Varsinaiset jäsenet:
Roos Jukka
Pohjola Tuija
Varajäsenet:
Ojala Arja
Prusti Riitta

Kansaneläkelaitoksen tilintarkastajat

Varsinainen jäsen:
Puisto Virpa

Oy Yleisradio Ab:n hallintoneuvosto

Hurskainen Sinikka (hn:n vpj.)
Filatov Tarja
Kallio Reijo
Nyby Mats
Ojala Arja
Pohjola Markku
Vähänäkki Matti

Eduskunnan tilintarkastajat

Varsinainen jäsen:
Saarinen Matti (pj.)

Suomen Pankin tilintarkastajat

Varsinaiset jäsenet:
Saarinen Matti
Varajäsenet:
Kukkonen Jorma
Luhtanen Leena

Valtiontilintarkastajat

Varsinaiset jäsenet:
Metsämäki Lauri (pj.)
Rantanen Jorma
Varajäsenet:
Vähänäkki Matti

Eduskunnan kirjaston hallitus

Varsinaiset jäsenet:
Luhtanen Leena (vpj.)
Prusti Riitta
Varajäsenet:
Vartiainen Helena

4. RYHMÄN KOKOUKSET

Eduskuntaryhmä kokoontui vuoden 1998 aikana 36 kertaa ja työvaliokunta 44 kertaa. Työvaliokunnan kesäkokous pidettiin 6.8. Imatralla ja ryhmän kesäkokous 10.-11.8. Hämeenlinnassa.

Vuoden toinen ryhmäkokous pidettiin 5.2. Kirkkonummella Majvikin koulutuskeskuksessa ja kaikki muut kokoukset pidettiin eduskuntatalossa aina torstaisin klo 14.30.

5. KANSAINVÄLISET YHTEYDET

Pohjoismaiden Neuvoston, Euroopan Neuvoston ja ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskuntien jäseninä olevat ryhmän jäsenet ovat mukana näiden elinten sosialidemokraattisissa ryhmissä.

SDP:n valtuuskunta Euroopan parlamentissa kutsuu sääntöjensä mukaan ryhmän edustajan vuosikokoukseensa.

6. RYHMÄN KANNANOTOT JA LAUSUNNOT

KANNANOTOT

*Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän
kesäkokous Hämeenlinnassa 10.-11.8.1998*

Myönteisen talouskehityksen kestävyyttä ei saa vaarantaa päästämällä taloutta ylikuumenemaan. Se edellyttää työministerin esittämien työvoimapolitiittisten toimien toteuttamista ja tilanteen tarkkaa seurantaa. Asuntomarkkinoilla on huolehdittava riittävän vuokra-asunto- ja asumisoikeusasuntojen tarjonnasta. Pääomamarkkinoiden ylikuumeneminen edellyttää toimia pääomatulojen saamiseksi tehokkaammin verotuksen piiriin.

Talousrikollisuuden ja veronkierron estämiseksi on ensi vuoden budjettiin varattava riittävät määrärahat.

Eduskuntaryhmä toteaa optioahneilun vaarantavan kestävän talouskehityksen edellyttämän maltin ja yhteisymmärryksen työmarkkinoilla. Henkilöstörahasot ja tulospalkkaus ovat oikea ja kestävä tapa palkita yrityksen työntekijät hyvästä tuloksesta.

Lipposen hallitus on kyennyt tervehdyttämään maan talouden ja turvaamaan hyvinvointipalvelujen jatkuvuuden edellytykset. Ongelmakuntiin keskittyvät kuntatalouden vaikeudet ja epätasainen aluekehitys ovat vakavia uhkia niiden turvaamiselle. Siksi on perusteltua, että vaikeimmissa asemassa olevia kuntia voidaan tukea kuntien harkinnanvaraisia avustuksia lisäämällä.

Eläkeläisten tasainen tulokehitys on turvattava tarkistamalla tarvittaessa jo tehtyjä päätöksiä.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä liikenteen peruspalvelut on hoidettava turvallisesti ja tehokkaasti kaikkialla Suomessa. Tielaitoksen, postin ja rautateiden toimintoja on kehitettävä julkisessa omistuksessa ja demokraattisessa ohjauksessa. Kansalaisten palveluja ei pidä uhrata ylikorostetulle markkinaideologialle, keinoekoiselle kilpailuttamiselle eikä yksityistämislle. Tielaitoksen, postin ja VR:n kuljetusten kehittämisessä on turvattava palvelujen kattavuus ja henkilöstön työllisyys.

*Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta
17.12.1998*

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä katsoo, että ellei pysyvistä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen kehittämiseen tarvittavista toiminista päästä nopeassa aikataulussa yksimielisyyteen, tulee työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen 16 viikon työssäolohtoa jatkaa vuodella eteenpäin.

LAUSUNNOT

Kansaneläkelaitoksen hallinnollinen asema 19.2.1998

Kansaneläkelaitoksen ylimmän hallinnon järjestäminen

Kansaneläkelaitoksen nykyinen hallintomalli perustuu valtiopäiväjärjestyksen 83 a :ään, kansaneläkelakiin ja -asetukseen. Näiden mukaan eduskunta asettaa Kansaneläkelaitoksen hallintoa ja toimintaa valvomaan 12 valtuutettua ja vahvistaa heille johtosäännön. Ylimmän hallinnon muodostavat valtuutettujen lisäksi hallitus ja lisätty hallitus. Myös hallituksen esitys uudeksi hallitusmuodoksi lähtee siitä, että kansaneläkelaitos säilyy eduskunnan alaisuudessa. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä katsoo, että kansaneläkelaitoksen aseman kehityksen tulee edelleen tapahtua siltä pohjalta.

Kansaneläkelaitos on ollut merkittävässä ja keskeisessä asemassa luotaessa suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää. Vuosikymmenien aikana Kelan hoitamien tehtävien lisääntyessä sen rooli on muuttunut ennen muuta toimeenpanijaksi. Luonnollista onkin, että sosiaalipoliittinen valmistelu ja lainsäädäntövalmistelu tapahtuu sosiaali- ja terveysministeriössä.

Hallintorakenteen kannalta ongelmallisinta on lisätyn hallituksen aseman, tehtävien ja kokoonpanon epäselvyys. Myös hallituksen rooli laitoksen operatiivisena johtajana samoin kuin valtuutettujen asema vaativat selkeyttämistä.

Lisätyn hallituksen lakkauttamisella ja jakamalla sen tehtävät hallitukselle ja valtuutetuille voidaan vahvistaa ammattitaitoisen operatiivisen johdon ja toisaalta valtuutettujen asemaa. Valtuutettujen aseman vahvistuessa myös eduskunnan asema korostuu. Operatiiviset laitoksen johtamiseen kuuluvat tehtävät tulee siirtää valtuuston nimeämälle hallitukselle. Hallitus voidaan muodostaa joko kokonaan Kelan ulkopuolisista jäsenistä tai Kelan ulkopuolisista jäsenistä ja laitoksen operatiivisesta johdosta. Kelan ulkopuolelta tulevat hallituksen jäsenet voisivat olla joko julkisen hallinnon sisältä tai ulkopuolelta. Myös henkilöstön edustus Kelan ylimmässä hallinnossa on toteutettava.

Valtuutettujen asemaa tulee kehittää hallintoneuvoston suuntaan siten, että yksittäisten valvonta-

tehtävien sijaan painottuu pitemmän aikavälin toimintalinjojen luominen. Tämän johdosta olisi luonnollista siirtää parlamentaarinen valvonta ja tarkastus valtiontilintarkastajien tehtäväksi.

Muutoksenhaku ja valitustiet

Kelan tekemien päätösten valitustiet on tutkittava uudelleen. Lähtökohdan on oltava, ettei valitusprosessin eri vaiheissa samat henkilöt voi olla mukana ristiriitaisissa rooleissa. Aluekeskusten yhteydessä toimivat sosiaalivakuutuslautakunnat ovat ensimmäisinä muutoksenhakuasteena monille Kelan maksamille etuuksille. On tutkittava, poikkeavatko sosiaalivakuutuslautakuntien ratkaisut toisistaan eripulilla maata.

Muut kehittämiss ehdotukset

Socialidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että työryhmän esittämät muut kehittämiss ehdotukset toteutetaan riippumatta siitä, mitä muutoksia Kelan ylimpään johtoon tehdään. Kansaneläkelaitoksen hallintosäännökset on selkeyden vuoksi koottava ja siirrettävä kansaneläkelaitos- ja -asetuksista erillisiin hallintosäädöksiin. Hallintosäädöksen uudistamisen yhteydessä Kelalle on annettava nykyistä laajemmat mahdollisuudet järjestää hallintoaan ja toimintaansa esimerkiksi osastojaon osalta.

Kansaneläkelaitoksen päätöksentekooelimiin on saatava henkilöstön edustus.

Kelan maksamien eri etuuksien hallintokustannukset tulisi eritellä vuosittain.

Erilaisista yhteistyömuodoista sopiminen julkishallinnon palvelujen osalta niin, että asiakaspalvelu parane, on kannatettavaa.

Suhde nk. yhteistoimintasäätiöihin on järjestettävä uudelleen. Itsenäisten säätiöiden johtoelimiin osallistuminen ja investointien rahoittaminen ei ole kestävällä pohjalla, jos Kansaneläkelaitos toisaalta käyttää palvelujen hankinnassa kilpailuttamismenettelyä ja hankkii palveluita muilta laitoksilta. Onnistunut ratkaisu olisi esimerkiksi malli, jossa investointiavustusten jakaminen siirretään pois Kelalta.

Myös henkilöstön asemaa koskeva lainsäädännön tarve on syytä selvittää.

7. RYHMÄN ALOITTEET JA KIRJALLISET KYSYMYKSET

Lakialoitteita ryhmämme jäsenet tekivät toimintavuoden aikana 67, talousarvioaloitteita 71 ja toivomusaloitteita 55. Kirjallisia kysymyksiä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kansanedustajat tekivät 332 kappaletta. Aloitteet ja kirjalliset kysymykset ovat luettavissa [www.sivuilla \(www.sdp.fi/eduskunta\)](http://www.sivuilla.www.sdp.fi/eduskunta).

8. RYHMÄPUHEENVUOROT ERI KESKUSTELUISSA

Hallitus antoi eduskunnalle v. 1998 yhden selonteon ja yhden tiedonannon. Edustaja **Ulla Jurolan** aloitteesta käytiin ajankohtaiskeskustelu pankkituen avoimuudesta, julkisuudesta ja vatkikkeellisuudesta. Budjetista käytiin normaalit palaute- ja lähetekeskustelut. Oppositio teki vuoden aikana kuusi välikysymystä.

Ryhmäpuheenvuoron pitivät vuonna 1998 seuraavat sosialidemokraattiset edustajat: Arja Alho, Tarja Filatov, Tuula Haatainen, Johannes Koskinen, Markku Pohjola, Virpa Puisto, Kari Rajamäki, Matti Saarinen ja Erkki Tuomioja. Tässä tiivistelmät puheenvuoroista, kokonaisuudessa ne löytyvä ryhmän [www.sivuilla \(www.sdp.fi/eduskunta\)](http://www.sdp.fi/eduskunta).

8.1. Ajankohtaiskeskustelu pankkituesta

Ajankohtaiskeskustelu pankkituen avoimuudesta, julkisuudesta ja vatkikkeellisuudesta käytiin 26.11.1998. Ryhmäpuheenvuoron käytti kansanedustaja **Matti Saarinen**.

Pankkikriisiä koskevat ratkaisut tehtiin Ahon hallituksen aikana. Pitkälti pankkien seikkailusta aiheutuneen kriisihoidon lähtökohdaksi otettiin tuolloin ensisijaisesti vain pankkien pelastaminen, ei niinkään asiakkaiden. Pankkituen avoimuus, julkisuus ja vatkikkeellisuus eivät ole kaikilta osin toteutunut. Herää kysymys, ovatko pankit itse päässeet sanelemaan liiaksi pankkikriisin ratkaisuja?

Pankkikriisiin on tähän mennessä kulunut lähes 58 mrd. Kaikilta osin ratkaisut eivät ole menneet niin kuin eduskunta on tukea myöntäessään edellyttänyt. Erityisesti Suomen Säästöpankin kaupan liittyä epäselvyyksiä, joiden selvittäminen on tarpeen. Ilmeisesti kauppa oli välttämätön muille

pankeille, jotta ne välttyivät suoran tuen ottamiselta valtiolta.

Nyt voitaneen myös myöntää, että pankkituen vatkikkeellisuudesta ei ole pidetty täydellisesti kiinni. SSP:n kaupassa niin kutsutuille vastaanottajapankkeille on kanavoitunut piilopankkitukea. Kriisin maksumiehen rooli on jäänyt tavallisille veronmaksajille, siksi heillä on oikeus saada tietoonsa kaikki asiaan liittyvät seikat.

Kriisi koitui monelle kohtalokkaaksi. Useat ovat menettäneet omaisuutensa ja jääneet vaikeaan loukkuaan. Velallisten lisäksi myös takaajien asema on ollut monissa tapauksissa kohtuuton. Löytyy esimerkkejä yrityksistä, jotka ennen SSP:n kauppaa olivat muita ostajapankkien asiakkaita terveempiä. SSP:n kaupanteon jälkeen nämä entiset säästöpankkien asiakkaat ajettiin joko konkurssiin tai Arsenalin huomaan, jotta jäljelle jäävien pankkien ei tarvinnut omista asiakkaistaan kirjata tappioita. Näin oli liian helppo tehdä, koska valtio viime kädessä maksoi kustannukset.

Pankkitukioikeudenkäynneissä on tuomittu korvauksia noin 80 miljoonaa markkaa, niitä on maksettu 6 miljoonaa markkaa. Valtiolle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut ovat olleet yli 40 miljoonaa markkaa. Oikeudenkäynneistä ei yleisesti ottaen pidä luopua, mutta niiden jatkamisperusteita tulisi arvioida kertyneiden kokemusten perusteella. Taavoitteena tulisi olla inhimillinen, kohtuullinen ja oikeudenmukainen linja, jolla pyrittäisiin hakemaan lievitystä juuri tavallisten ihmisten ahdistukseen. Tehdyt virheet on syytä tunnustaa ja niistä on otettava opiksi. Sosialidemokraattien mielestä pankkien toimiala on määriteltävä entistä tarkemmin. Pankkitoimintaa valvovien viranomaisten resurssien tarkastusvaltuuksista sekä -velvoituuksista on huolehdittava. Pankkien tulee keskittyä vakavaraisuutensa ja maksuvalmiutensa ylläpitämiseen sekä pitäydyttävä tärkeässä yhteiskunnan rahoitushuoltotehtävässään.

Talousvaliokunnan pyytämää selvitystä lähinnä SSP:n kaupasta voidaan pitää mm. edellä esille nostettujen epäkohtien vuoksi tarpeellisena ja välttämättömänä.

8.2 Lähet- ja palautekeskustelut tiedonannoista, selonteista ja hallituksen esityksistä

Ryhmäpuheenvuoron **valtiosäännön lähetekeskustelussa** 10.2.1998 käytti puheenjohtaja **Erkki Tuomioja**.

Tuskin mitään ns. kokonaisuudistusta on valmisteltu niin laajapohjaisesti ja perusteellisesti kuin valtiosäännön uudistamistyötä. Siksi asian merkityksestä huolimatta on enää vaikea liittää tähän valtiosäännön käsittelyyn suurta tai pientäkään draamatiikkaa.

Suurelta osin on kyse siitä, että valtiosääntö kirjoitetaan vastaamaan jo vakiintunutta käytäntöä. Jotta näin pitkälle on päästy, on edellytetty monia kompromisseja. Eri näkökantojen yhteensovittaminen ei tässä tapauksessa ole tapahtunut pienimmän yhteisen nimittäjän pohjalta, vaan paremminkin niin, että näkökannat ovat prosessin kuluessa myös aidosti lähentyneet niin, että tulos edustaa laajaa yhteisymmärrystä.

Kuten hallituksen neuvotteluissa olemme todenneet, ovat sosialidemokraatit tarvittaessa valmiita hyväksymään hallituksen esityksen sellaisenaan.

Tulemme kuitenkin asian käsittelyssä tekemään myös parannusehdotuksia siinä tarkoituksessa, että niistä löytyisi riittävä yhteisymmärrys. Olemme valmiita käsittelemään myös muiden ryhmien taholta tehdyt esitykset samassa hengessä. Pidämme valitettavana, jos selvää parannusta merkitseviä pienistäkin muutoksista ei voida sopia. Siinäkin tilanteessa olemme valmiita esityksen läpiviemiseen, sillä se merkitsee joka tapauksessa kiistatonta edistystä nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Yksityiskohtia tärkeämpänä pidämme myönteistä lopputulosta: kokonaisuudistus on tehtävä, esitystä ei tule kaataa toissijaisiin kysymyksiin.

Toivomme, että kaikki poliittiset ryhmät ymmärtävät keskustelun ja kompromissien tarpeen. Jos uudistus kariutuu nyt, ei sillä ole parempia mahdollisuuksia tulevaisuudessakaan. Jokainen puolue tai puolueyhmittymä ja jopa yksittäinen poliitikkokin voi laskelmoida sillä, suosiiko jokin perustuslakiin kirjattava menettely vallitsevassa tilanteessa hänen omia vai kilpailijoiden poliittisia pyrkimyksiä. Vaikka valtiosääntöä ei ikuiseksi ajoiksi tehdäkään ei sitä myöskään laadita ketään nyt politiikassa olevaa toimijaa varten, vaan sen tulee olla kestävä hyvinkin erilaisissa tilanteissa ja erilaisten voimasuhteiden vallitessa. Taktikointi ei sovi perustuslakityöhön ja vaarantaisi koko pitkään valmistellun uudistuksen.

Lähetekeskustelu ns. Emu-tiedonannosta käytiin 24.2.1998. Ryhmäpuheenvuoron käytti kansanedustaja **Arja Alho**.

Euroopan keskuspankin politiikan oltava kasvua tukevaa

Maailman muuttumiseen voi suhtautua kahdella tavalla. Voi odottaa ja katsoa - tai ennakoida ja toimia. Pääministeri Paavo Lipposen hallitus on valinnut omaksi toimintalinjakseen ennakoimisen ja toimimisen. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa täyden tukensa hallituksen esitykselle.

Hallituksen johdonmukaisen politiikan ansiosta meillä on nyt eduskunnassa aito valinnan mahdollisuus. Tämä lupaus annettiin EU-kansanäänestyksen yhteydessä. Ennen edellisiä eduskuntavaaleja päädyttiin eduskunnassa silloisen hallituksen ja opposition yhteiseen näkemykseen, jonka mukaan eduskunta ratkaisee asian eikä erillistä neuvoa antavaa kansanäänestystä EMU:sta järjestetä.

Euroopan Keskuspankki voi Emu-liiton toimintaympäristössä harjoittaa sellaista rahapolitiikkaa, joka turvaa alhaiset korot ja siten vahvan talouskasvun edellytykset. Euroalueen poliittisilla päättäjillä ja kansalaisilla on oikeus odottaa, että Euroopan Keskuspankki tullaan tuntemaan kasvua tukevana politiikastaan. Mutta samalla on tunnustettava, että Keskuspankin on pidettävä pitkän ajan päämääränään ennen kaikkea vakaata ja alhaista inflaatiota.

Suomen omaa valmistautumista euroalueeseen on jatkettava. Julkisen talouden tasapaino edellyttää sekä kasvun että säästäväisyyden politiikkaa. Tulopoliittiset ratkaisut, EMU-puskureista sopiminen ja huolenpito työeläkejärjestelmän taloudellisesta pohjasta ovat osoitus työmarkkinajärjestöjen panoksesta yhteiseen urakkaan. Tämän yhteistyön edellytysten vahvistaminen entisestään on otettava huomioon, kun talouspolitiikan kansallista seuranta- ja päätöksentekojärjestelmää aletaan meillä uudistaa euroaikaan.

Kansalaismielipide on kääntynyt aiempaa myönteisemmäksi rahaliittoon osallistumiselle. Nyt päätöksenteon asetelman voi hahmottaa vaikeassa asiassa selkeämmin. Kysymys ei ole Suomen osallistumisesta rahaliittoon ensimmäisenä muutamien harvojen maiden joukossa, vaan Suomen pysymisestä EU-maiden suuren enemmistön mukana.

Suomen osallistumisesta euroalueeseen koskevan valtioneuvoston tiedonannon palautekeskustelussa 14.4.1998 ryhmäpuheenvuoron käytti kansanedustaja Johannes Koskinen.

Suomi mukaan rakentamaan vakaata talous- ja rahaliittoa

Sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle kannanotto rahaliittoratkaisuun ei ole tuottanut vaikeuksia. Suomi ei ole ottamassa riskiä lähtemällä ensimmäisenä muutaman EU-maan kanssa hataraan eurokokeiluun, vaan siirtyä turvallisesti unionin vahvan enemmistön joukossa rakentamaan vakaata talous- ja rahaliittoa.

Suomessa on kyetty sopimaan toimista, jotka helpottavat elämistä yhteisen rahan oloissa. Työllisyyden turvaksi on rakennettu suhdanteita tasaavia puskurirahastoja. Valtiontaloutta on tervehdytetty kestävämpään kuntoon. Sosialidemokraateille pe-

rustava lähtökohta on ollut, että EMUun ei mennä polkemalla tai polkemaan työntekijöiden oikeuksia tai työehtosopimusjärjestelmää.

Työttömyysluvut on saatu selvästi laskevaan suuntaan. Työttömyysasteemme ei enää ole niin rajusti Keski-Euroopan lukujen huonommalla puolella kuin Ahon hallituksen jäljiltä. Vakava työttömyys-temme on edelleen riski muuttuvissa suhdanteissa, jos kehitys yhteisen rahan alueella muodostuisi kovin eritahtiseksi. Lisätoimet työllisyyden kohentamiseksi olkooot meidän kansallinen ylimääräinen EMU-kriteerimme.

Suomen liittyminen euro-alueeseen ei uhkaa hyvinvointivaltion tulevaisuutta. Suurempi uhka olisi vaivalla rakennetun sopimusyhteiskunnan rapautuminen.

Keskustan ns. työreformi on esimerkki ajattelusta, joka veisi tupo-tieltä ojaan ja allikkoon. Kansantaloutemme kilpailukyky ei kohene eikä työllisyys parane työntekijöiden oikeuksien yksipuolisella polkemisella. Työreformina tarjottu sopimustoiminnan yksioikoinen hajautus työpaikkatasolle johtaisi siirtymävaiheessa epävakaisiin työmarkkinoiloihin, villeihin lakkoihin ja palkkaerojen kasvuun.

Sopimusjärjestelmien sisällä on tarpeen joustavoittaa sääntelyä, uusia vanhentuneita sopimussokkeleita ja ottaa paremmin huomioon erityyppisten ja -kokoisten yritysten erilaiset tilanteet. Pitkien keskitettyjen ratkaisujen kausi käytetään toivon mukaan tällaiseen työehtosopimusten sisäiseen uudistustyöhön. Työnjaossa keskusjärjestöjen, liiton-tason ja paikallisten sopimusten välillä on varmasti haettava uusi tasapaino uudelle vuosisadalle.

Sosialidemokraatit eivät missään Euroopan maassa ole menossa mukaan yhteiseen talous- ja rahaliittoon sen tähden, että hyvinvointiyhteiskuntaa voitaisiin ajaa alas - vaan päinvastoin sen tähden, että voimakkaampana ja vakaampana valtioiden liittona yhteisen rahan alue luo edellytyksiä puolustaa ja parantaa kunkin maan kansalaisten hyvinvointia. EMUsta voidaan saada yksi harvoista tehokkaista keinoista asettaa rajoja ylikansallisten markkina-voimien vallalle.

Kuntoutusselonteon lähetekeskustelussa 7.10. 1998 ryhmäpuheenvuoron käytti kansanedustaja Tuula Haatainen.

Kuntoutus ymmärrettävä laaja-alaisesti

Olemme varautuneet suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymiseen mm. tekemällä muutoksia työeläkejärjestelmään. Muutosten eräs tärkeä painotus oli tukea työelämässä jaksamista mahdollisimman pitkään. Keskimääräisen eläkkeelle siirtymisiän nostaminen 58 vuodesta 60 vuoteen ei riitä. Väestön elinikä nousee ja eläkkeellä ollaan entistä pidempään. Työikäisten kuten muidenkin kuntoutstarpeessa olevien huolto vaatii uutta ajattelutapaa.

Työelämässä on jo monen kohdalla tehty korvaamattomia virheitä työkyvyn, työssä jaksamisen ja motivaation suhteen. Työntekijä on motivoitava säilyttämään ja ylläpitämään työkykyä, eikä pohtimaan mikä on väylä, jonka avulla parhaiten pääsee pois työstä. Työkyky voi säilyä, jos työpaikalla on yhteistoimintahenkeä. Työntekijän on tunnettava tarpeellisuutensa ja työnantajan sitouduttava työkykyä ylläpitävään toimintaan.

Kuntoutusideologia on vielä liian sairauslähtöistä ja haitta-asteisiin pitäyttyvää. Kuntoutuksen idea pitäisi kääntää pääläelleen: kuntoutuksen on päästävä nopeasti ja mieluummin ennaltaehkäisevästi. Toimintakyvyn menetyksen yksilöllinen vaikutus pitää kaivaa esiin ennen kuntoutukseen ryhtymistä. Pitkäjänteisillä, yksilöllisillä kuntoutussuunnitelmissa päästään parhaisiin tuloksiin oli sitten kyseessä somaattinen tai psyykinen haitta. Terveystieteiden henkilöstön koulutus on keskeistä.

Ikääntyvän väestön kuntoutuksen tavoitteena on toimintakyvyn ylläpitäminen mahdollisimman pitkään. Avohoidosuuntaus on aivan oikein, jokainen haluaa asua kotonaan mahdollisimman kauan. Itsenäisen asumisen edellytyksenä on liikkumisen kannalta esteetön asunto, jossa omatoiminen selviytyminen on mahdollista.

Eläkkeensaajien kuntoutus on nyt kuntien sosiaali- ja terveystoimen vastuulla. Kunnat ovatkin etupäässä suunnanneet kuntoutusresurssit sairaiden vanhusten kuntoutukseen. Tämä ei kuitenkaan riitä, vaan katse on käännettävä ikäihmisten ennaltaehkäisevään kuntoutukseen. Toimivan avohoidon edellytys on, että ikääntyvien ihmisten toimintakyvystä pidetään huolta.

Hiljattain julkaistujen tutkimusten mukaan selkäsairaudet alkavat varhain - jo kouluikäisillä on jatkuvasti vaivoja. Tämä on hälyttävä tieto. Jos kouluikäiset nuoret potevat tuki- ja liikuntaelinten sairauksia, eikä tähän ajoissa puututa, on työikäisten kuntoutuksella edessään mahdoton tehtävä. Nuorille on tarjottava runsaasti maksuttomia liikuntaharrastuksia, jotta ne olisivat kaikkien tarjolla. Suurin vastuu tästä kuuluukin koululiikunnalle.

Lasten ja nuorten mielenterveysongelmien hoito ja kuntoutus on heikosti hoidettu ja tällä alueella tarvitsemme lisäpanostusta. Hyvä neuvolajärjestelmä, perheneuvolat, toimiva päivähoido, riittävät resurssit koulujen tukihenkilöihin ovat avainasemassa kun lapsi ja perhe tarvitsevat apua.

Hyvä elämä ei synny itsestään. Vakavankin toimintakyvyn menetyksen jälkeen on mahdollista löytää hyvän elämän edellytykset oikein ajoitetulla ja yksilöllisesti räätälöidyllä kuntoutuksella. Kuntoutus on ymmärrettävä laaja-alaisesti terveyttä edistävänä toimintana ja yksilön käytössä olevien voimavarojen vahvistamisena.

21.10.1998 käytiin **valtioneuvoston tulevaisuusselonteon Suomea koskevan osan palautekeskustelu**. Kansanedustaja **Tarja Filatov** käytti ryhmäpuheenvuoron.

Pitääkö kuntien rahoittaa yritystoimintaa?

Globaaliin talouteen liittyy ongelmia: vapailla markkinoilla ei ole kärsivällisyyttä kasvattaa kokonaista puuta tai ehjää ihmistä.

Yrityksillä on luonnollisesti vapaus päättää sijoituspaikkakunnastaan. Kansainvälisillä markkinoilla kansallisvaltiot joutuvat miellyttämään yrityksiä saadakseen pääomasijoituksia ja työpaikkoja, mutta suomalaisten kuntien ja kaupunkien ei ole pakko kilpailla itseään hengiltä saadakseen yrittäjiä kuntaan. Onko kuntien tehtävä ylipäättään tukea taloudellisesti yritystoimintaa niukoista varoistaan?

Olemme ajautumassa tilanteeseen, jossa yritykset kilpailuttavat kuntia ja kaupunkeja sijainnistaan. Usein kilpailun ratkaisee suora tuki, jonka kunta on valmis maksamaan siitä, että yritys sijoittuu juuri kyseiseen paikkaan. Yrityksiä siirtyy jopa epäterveesti erilaisten tukimuotojen perässä. Valti-

on maksamien yritystukien vähentäminen on oikeasuuntaista. Kuntien epäterve kilpailu työpaikoista kuitenkin lisääntyy ja syö verovaroja, joita kipeimmin tarvittaisiin palvelujen tuottamiseen. Yrittäjät itsekin kritisoiivat kilpailua vääristävää tukipolitiikkaa.

Kuntien ja kaupunkien kilpailuvalteja ovat oikealle alalle koulutettu työvoima, palvelut ja luontainen ympäristö, mutta yritystukiautomaateiksi kunta ei pidä päästää.

Globaalia paikallistaloutta ei saa asettaa hierarkiiseen suhteeseen. Ne ovat tasavertaisia ja toisiaan täydentäviä. Globaalissa huippuyrityksessä työskentelevän henkilön on helpompi keskittyä työhönsä, jos hän tietää että paikallisella tasolla hänen lapsensa ja ikääntyneet vanhempansa ovat hyvässä hoidossa. Sosiaalinen infrastruktuuri on myös taloudellinen arvo, vaikka sen mittaaminen on vaikeaa.

Uuden teknologian tuomia arvopohjaisia kysymyksiä on syytä ratkoa ajoissa. Haluammeko yhteiskuntaa, jossa vanhuksia hoidetaan teknologian avulla, vaikka jo nyt vanhusväestön suurin ongelma on yksinäisyys eikä varsinainen avun puute? Haluammeko, että lapsia tulevaisuudessa opettaa yhä enemmän uusi teknologia kuin ihmiset.

Suomalainen työn korkea verotus ohjaa meitä käyttämään teknologiaa ehkä enemmän kuin vapaasti valiten haluaisimmekaan. Jos verotuksen rakenteita muutettaisiin, tulevaisuuden kuvat voisivat painottua toisin.

- Koneet vapauttavat ja auttavat ihmisiä, oli sitten kyseessä hengityskone sairaalassa tai kännykkä kotipalvelussa. Oleellista on, muotoutuuko tulevaisuutemme teknologian kehityksen vai ihmisen tarpeiden mukaan.

8.3. Budjetin lähete- ja palautekeskustelut

Hallitus antoi eduskunnalle talousarvioesityksensä vuodelle 1999 syyskuun alussa. **Budjetin lähete-keskustelu** oli 8.9.1998. Ryhmäpuheenvuoron piti puheenjohtaja **Erkki Tuomioja**.

Asuntopolitiikka osaksi laaja-alaista kaupunkipolitiikkaa

Sateenkaarihallitus on onnistunut talouspolitiikkansa peruspyrkimyksissä hyvin: vakautuksessa, velkaantumisen hallintaan saattamisessa, hyvinvointiyhteiskunnan perusteiden turvaamisessa ja -sekin on jo mahdollista kaikesta tilastoviisastelusta riippumatta sanoa - työttömyyden puolittamisessa.

Sosialidemokraattinen ryhmä ei näe syytä tarkistaa sen enempää budjetin pohjana olevia arvioita kuin niiden perusteella tehtyjä budjettilinjauksia. Ne ovat käytettävissä olevan tiedon perusteella edelleen realistisia. Muistettakoon, että jopa samat tahot, jotka nyt näkevät lamaepiikkojen uhkaavan, vain muutama viikko sitten arvostelivat budjettia siitä ettei siinä riittävästi varauduta talouden ylikuumenemisen mahdollisuuteen.

Sekä lamaoireiden että ylikuumenemisen ilmaantuminen voivat vielä edellyttää talouspolitiikan tarkistuksia, mutta eri suuntaan. Siksi odotan mielenkiinnolla kuulevani, kumpaan mahdollisuuteen ja miten ja millaisin julkilausutuin taustaolettamuksin opposition mielestä on varauduttava.

Vaikka valtiontalouden tervehtyminen etenee hyvin ovat monien kuntien talousvaikeudet kääristyneet. Hyvinvointipalvelujen saatavuus ja laatu ovat uhattuina vaikeimmassa asemassa olevissa kunnissa. Siksi alueiden asemaan ja kuntatalouteen on kiinnitettävä vakavaa huomiota. Kun kuntien taloustilanne vaihtelee suuresti naapurikuntienkin välillä tapahtuu kuntien tukemien parhaiten harkinanvaraista tukea lisäämällä budjettiehdotuksessa toteutetulla tavalla. Valtion ja kuntatalouden suhteita ja kustannusten jakoa on viimeistään uudessa hallitusohjelmassa otettava uuteen tarkasteluun tavoitteena ratkaisu joka luo riittävän pitkäaikaisen varmuuden kuntien suunnitelmalliselle kehittämiselle.

Budjettiesitys ei kiitettävästä yleislinjastaan huolimatta luonnollisestikaan ole ratkaissut kaikkia asioita niin ettei eduskunnalla enää olisi tarvetta sen tarkistamiseen. Vaikka asuntonministeri Mönkäreen ponnistukset ovat johtaneet budjetissa tyydyttävään tulokseen, jatkuu taustalla ikäinen kädenväntö sosiaalisen asuntotuotannon tulevaisuudesta ja koko asuntopolitiikan suunnasta.

Asuntopolitiikassa ei ole kyse vain kohtuuhintaisen asumismahdollisuuden turvaamisesta vaan myös

hyvän laadun ja kestävän kehityksen vaatimukset täyttävän rakennetun ympäristön toteuttamisesta. Me emme halua Suomesta yhteiskuntaa, jossa jo asuinalueet jakautuvat köyhempien ihmisten slummeiksi ja ns. paremman väen kultahammasrannikoiksi. Vaikka itse rakentamisessa on syytä luottaa kilpailuun ei asuntopolitiikkaa muuten voi jättää vain markkinavoimien varaan vaarantamatta asuntotuotannon tasaisuutta ja laatua sekä sen yhteiskunnallisesti tarkoituksenmukaista kohdentumista.

Asuntopolitiikka tulee nivoa osaksi laaja-alaista kaupunkipolitiikkaa, jolla kaikkiin erilaisten taajamaympäristöjen uusiin sosiaalisiin ja ekologisiin haasteisiin käydään samanaikaisesti käsiksi. Jos sosialidemokraatit ovat seuraavassa hallituksessa mukana on sen ohjelma asuntopolitiikan osalta kirjoitettava riittävän selkeästi.

Pääministerin ilmoitus valtion talousarvioesityksen kehyksistä vuodelle 1999, 5.3.1998. Ryhmäpuheenvuoron käytti puheenjohtaja **Erkki Tuomioja**.

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta säilyy

Hallituksen päätös vuosien 1999-2002 menokehysistä osoittaa tämän vaalikauden aikana toteutetun talouspolitiikan jatkuvan vakaana ilman, että kasvua ja työllisyyttä tuottavasta peruslinjasta jouduttaisiin edes vaalien vuoksi poikkeamaan. Sitä ei ole myöskään vaarannettu sillä, että ratkaisut perustuisivat epärealistisiin talouskehityksen arviointiin.

Hallituksen päätöksen keskeinen viesti on, että julkisen talouden velkaantuminen on hallinnassa ja että velanotto ja velka-aste tulevat asteittain supistumaan. Tämä on tärkeätä siksi, että luottamus talouspolitiikan vakauteen säilyy.

Yhtä tärkeä viesti kansalaisille on se, että ihmiset voivat rakentaa tulevaisuudensuunnitelmiaan tietoisina siitä, että suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta on turvattu ja että myös palvelujen ja tulonsiirtojen rakenne pysyy vakaana. Säästäväisyys ja tiukkuus yhteisen talouden hoidossa on edelleen tarpeen, mutta uusia hyvinvointia uhkaavia leikkauslistoja ei tarvitse pelätä.

Vakaus ei tarkoita muuttumattomuutta. Näilläkin nyt tehdyillä päätöksillä jatketaan mm. verotuksen

rakenteen muutosta sosialidemokraattien edellyttämällä tavalla siirtämällä painoa työn verotuksesta varallisuuden ja ympäristöhaittoja aiheuttavien toimintojen verottamisen suuntaan.

On kuitenkin selvää, että kehyspäätöksellä ei kaikkia ongelmia ja haasteita vielä ratkottu. Yksimielisen ratkaisun taustalla ovat edelleen erilaiset arvopainotukset ja -vallinat. Nytkin oli torjuttava ennen muuta työvoimapolitiisiin toimiin kohdistetut perusteettomat leikkausesitykset. Työllisyyden yleinen parantuminen ei suinkaan vähennä vaikeimmin työllistettäviin kohdistuvien erillisten työvoimapolitiittisten toimien tarvetta, vaan pareminkin korostaa syrjäytymisen ehkäisemistä samalla kun antaa siihen enemmän resursseja.

Arvokeskusteluun perustuvien valintojen tarpeen kanssa on ristiriidassa se, että kehysten tasapainotamistoimet tehdään kaikkiin pääluokkiin samalla tavoin kohdistuvien säästöprosenttein. Näiden tasapainotamistoimien tarkempaan säätöön joudutaan varmasti vielä budjetin yhteydessä palaamaan. Sellainen arvovalinta on väärä jossa puolustusministeriön kehyksissä lähivuosien aikana tapahtuisi selvää nousua samanaikaisesti kun useimpien muiden kohdalla raamit supistuvat.

Sosialidemokraateille tärkeintä on turvata opetuksen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen hyvä laatu ja saatavuus. Tiedämme että monissa kunnissa kuntatalouden tila ja poliittiset valinnat ovat johtaneet siihen että kuntien palveluja on paikoin riisuttu vaarallisen ohuiksi.

On varottava jatkamasta näennäisesti vähäisten ja muka kivuttomien määrärahojen leikkauksia jotka todellisuudessa merkitsevät esim. täyttämättömiä virkoja, rappeuttavia hoitolaitoksia ja hoidon ja tuen tarpeessa olevien ihmisten heittelējättöä. Tämä estämiseksi meidän täytyy olla valmiita tarkastelemaan samanaikaisesti myös veroja ja tulonsiirtoja.

Ryhmäpuheenvuoron **valtion vuoden 1999 tulo- ja menoarvion palautekeskustelussa 14.12.1998** käytti kansanedustaja, valtiovarainvaliokunnan varapuheenjohtaja **Kari Rajamäki**.

Ensi vuoden korkomenoihin liittyvä valtiovarainministeriöstä saatu tieto vaihteli suhteettoman paljon eikä kenelläkään tuntunut olevan oikeaa näke-

mystä todellisista korkomenoista. Markkinatilanteen mukaan ajoittain varsin voimakkaasti vaihtelevien erien sisällyttäminen sinällään perusteltuihin budjetikehyksiin on aiheuttanut ja saattaa jatkossakin aiheuttaa paineita kehyspäätösten pitävyyteen ja uusiin leikkauksiin, koska nämä erät ovat usein arvionvaraisia ja niiden täsmällinen ennakkointi on vaikeaa. Sopivassa markkinatilanteessa aiemmin saadut tulot voivat toisessa tilanteessa muuttua menoiksi. Näiden kokemusten perusteella on syytä harkita, että tällaiset erät jätettäisiin jatkossa kehysten ulkopuolelle. Lähtökohtana pitää olla se, että kehyspäätökset pitävät sisällään suhdanteittain aidosti vaihtelevat tulot ja menot. Muussa tapauksessa pitkäjänteisen ja järkevän finanssipolitiikan harjoittaminen käy mahdottomaksi.

Valtiovarainministeriö on tällä vaalikaudella ottanut tavaksi systemaattisesti aliarvioida budjetin verotulojen kasvua. On ymmärrettävää, että tietty varovaisuus on paikallaan ja että budjettiin muodostuu tätä kautta puskuri yllättäviä tilanteita varten. Tästä ei kuitenkaan tällä vaalikaudella ole kaikilta osin kyse, vaan on tarkoituksellisesti haluttu pitää eräät budjettitalouden linjaukset virkamiesten käsissä. Eikä yksin virkamiesten. Valtiovarainministerin ja ministeriön kirjemyilytys ansaitsee kriittisen palautteen. Kun eduskunta vastuullisesti on korjannut talousarvion arkielämään vaikuttavia kipukohtia marginaalisesti, on valtionvarainministeriö heppoisin perustein lähettänyt miljardiluokan kirjeitä – milloin korkojen tai muiden budjettiperusteiden tarkistamisesta. Kun kyseessä on ollut kokonaisuuteen myös harkinnanvaraisina vaikuttavista johtopäätöksistä, on kyseenalaista saattaa ne eduskunnalle sitovina ohj. ko. ministerin tai koko hallituksen käsittelyyn. Laman varjolla on valtionvarainministeriö päästetty liian pitkälle omalle radalleen, joka ei vastaa parlamentaarisia eikä eduskunnan kansanvallan vaatimuksia. Tämänkin budjetin käsittely on osoittanut, että demokraattisesti valittu ylintä budjettivaltaa käyttävä eduskunta on osoittanut kykenevänsä vastuuntuntoiseen asioiden käsittelyyn eikä sitä tarvitse tällaisilla vippaskonsteilla pyrkiä ohjaamaan virkamiesten viitoittamalle linjalle.

Sosialidemokraattien mielestä tulevalla vaalikaudella verotuksen painopistettä tulee edelleen muuttaa pääomatuloihin, varallisuuteen ja ympäristöhaittoihin. Tällä vaalikaudella eläkkeensaajien verotusta on kyetty keventämään muiden veronmaksajien tavoin. Tästä huolimatta eläkkeensaaji-

en sava-maksuja ei ole kyetty keventämään ryhmämme edellyttämällä tavalla. Paineet verotuksen keventämiseen ovat selvät, mutta alentamisen suuruus ja aikataulu on syytä mitoitaa niin, että hyvinvointivaltion ytimen eli sosiaaliturvan rahoitus ei joudu uhatuksi.

8.4 Välikysymyskeskustelut

Välikysymyskeskustelussa kansalaisturvallisuuden parantamisesta ryhmäpuheenvuoron käytti kansanedustaja **Markku Pohjola** 17.2.1998.

Välikysymyksen laatijat ilmaisevat huolensa yksityisten kansalaisten ja yhteiskunnan turvattomuudesta. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta tähän huoleen voi yhtyä. Työttömyyden lisääntyminen ja monen kodin ja perheen taloudellisen pohjan romahtaminen kuluvan vuosikymmenen alussa vei yhteiskunnastamme sitä perusturvallisuutta, jota oli rakennettu vuosikymmenien ajan hyvinvointivaltiota kehitettäessä. Vaikka hyvinvoinnin suojaverkot pitivät ja estivät ihmisiä putoamasta suoranaiseen puutteeseen ja köyhyyteen, katosi monelta usko elämään.

Viime vuosien aikana ihmisten luottamus omaan ja kansan tulevaisuuteen on alkanut kohentua. Työttömyys vähenee nopeaa vauhtia, koko maassa ja kaikilla aloilla. Kuluttajien, työntekijöiden ja eri alojen yrittäjien luottamus talouden nousuun on korkealla. Nyt ollaan korjaamassa hyvinvoinnin ja turvallisuuden perustaa, niin taloudellista kuin henkistäkin.

Myös välittömässä rikollisuuden torjunnassa on saavutettu tuloksia. Talousrikollisuuden torjunnassa on edistytty. Pelättyä itärikollisuuden maihinnousua ei ole tapahtunut. Näissä asioissa hallituksen toimilla, poliisiyön painopistevalinnoilla ja kansainvälisellä yhteistyöllä, erityisesti EU:n, Venäjän ja Itämeren maiden kanssa, on ollut ratkaiseva vaikutus. Yleinen rikollisuustilanne on kehittynyt päinvastaiseen suuntaan kuin mitä välikysymyksessä esitetään: poliisin tietoon tulleiden rikosten määrä on laskenut noin 850.000:sta 730.000:een. Tilastot pahoinpitelyrikoksista eivät tue käsitystä raaistumisesta. Ulkomaalaisten tekemien rikosten määrä on vain noin 3 %. Saavutuksista huolimatta kansalaisten turvattomuuden tun-

netta ei pidä väheksyä. Turvallisuuden eteen on tehtävä lujasti työtä.

Tavoittemme on, että turvattomuutta aiheuttavaan rikollisuuteen puututaan jo alkuvaiheissa. Erityisesti kaupunkien lähiöitä on estettävä joutumasta järjestyshäiriöiden, ikkivalan ja syrjäytymisen kierteeseen. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan ihmisten omaa aktiivisuutta, kansalaisjärjestöjen ja seurakuntien panosta - mutta myös lisää voimavaroja ns. lähipoliisitoimintaan. Tärkeää on myös, ettei päästettäisi syntymään sellaisia lähiöitä, joiden asukkaista valtaosa kärsii taloudellisista tai sosiaalisista ongelmista. Lähipoliisitoiminnassa plisiisi vastaa paikallisyhteisön turvallisuusodotuksiin yhteistyössä paikallisyhteisön kanssa.

Talousrikollisuuden torjumiseen täytyy edelleen kiinnittää huomiota. Se aiheuttaa vuosittain noin 20 miljardin markan tappiot veronmaksajille. Välikäisesti vaikutukset ulottuvat rehelliisiin yrittäjiin, joiden kilpailuasema heikkenee ja jotka joutuvat kantamaan väärinkäyttäjienkin maksurasitusta. Harmaan talouden rahavirrat käyttävät hyväkseen kansainvälisiä verokeitaita. Kansainvälistyvässä taloudessa vero- ja muiden velkavastuiden täytännönpanosta huolehtivilla viranomaisilla tulee olla käytössään tehokkaat keinot torjua varojen siirtäminen ulkomaille. Tässä tarkoituksessa on ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annettua lakia muutettava siten, että tietyissä tilanteissa Suomessa yleisesti verovelvollinen joutuisi todistamaan, että ulkomainen väliyhteisö ei ole tämän määräysvallassa.

Välikysymyskeskustelu **maalouspolitiikasta** käytiin 10.3.1998. Ryhmäpuheenvuoron käytti kansanedustaja, maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja **Kari Rajamäki**.

Keskustan välikysymys perusteeton

Keskustapuolueen tekemä välikysymys maatalouspolitiikasta osuu ajankohtaan, jolloin eduskunnan ja hallituksen yhtenäisesti asettamien tavoitteiden pyrittäin varmistamaan kansallinen etumme Euroopan unionin komission maatalouspoliittisen uudistuksen täytäntöön panossa. Välikysymys ei mitenkään voimista Suomen hallituksen neuvotteluasemia. Sen sijaan sillä kiirehdyttiin ajoituksellisesti viljelijöiden joukkomielienosoitukseen ja maa-

laisliitto/keskustan huonon maatalouspoliittisen omanntunnon paikkaamiseen.

Keskusta väittää hallituksen hoitaneen Agenda 2000 -hankkeen valmistelut onnettomasti ja laiminlyövänsä koko elintarviketalouden edut ja näkökohdat. Tämä on paljon sanottu puolueelta, jonka toimien johdosta Suomi joutui EU-sopeutukseen maatalouden osalta äkkirysäyksellä. Huolimatta sosiaalidemokraattien esittämistä sopeuttamistoimenpiteistä keskusta ei kyennyt edes aloittamaan maatalouden rakenteen ja linjausten tarkistuksia. Näin Suomi jatkoi EU-jäsenyyteen saakka suurella ylituotannolla, korkeilla tavoitehinnoilla sekä mielettömillä vientitukimiljardeilla.

Euroopan unioni on ollut suuri maatalousyhteisö. Aikoinaan 70 prosenttia sen budjetista meni puhtaasti maatalouteen. EU:n maatalouspolitiikkaa on uudistettu ja uudistetaan edelleen. Suomi on tukenut EU:n maatalouspolitiikan uudistamisen yleislinjauksia. Kannatamme tiukkaa budjettikuria ja tilakohtaisen katon asettamista EU-markkinajärjestelmän kautta tuleville suorille tuille. Yhteisön maatalouspolitiikka ei ota riittävästi huomioon maatalouden ympäristövaikutuksia. Tämän vuoksi on tärkeää, että ympäristönäkökohdat otetaan huomattavasti paremmin huomioon maatalouspolitiikkaa uudistettaessa.

Agenda 2000 käsittelyssä ollaan nyt ratkaisevassa vaiheessa: Suomi on EU:n jäsenvaltiona itse osallistumassa ja määrittelemässä ratkaisevaa uudistusvaihetta. Tämän vuoksi sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää välttämättömänä, että uudistusten jatkuminen ja Suomen maatalouden erityisolosuhteiden huomioon ottaminen kulkevat päätöksenteossa käsi kädessä ja että Luxemburgin marraskuisen huippukokouksen periaate täysimääräisesti sisällytetään tukiratkaisuihin. Nyt tehtävillä ratkaisuilla on varmistettava maataloustuotantomme jatkuvuus siten, että kotimaisia liha-, maito- ja viljatuotteita on saatavissa jatkossakin.

Agenda 2000:n yhteydessä on pohdittava ennakkoluulottomasti yhteisen maatalouspolitiikan pitkän aikavälin kehitystä. Tällöin on myös otettava esille maatalouspolitiikan osittaisen kansallistamisen vaihtoehto. Maatalouspolitiikan ja -tukien yleiset periaatteet määriteltäisiin yhteisötasolla, mutta jäsenmaat vastaisivat itse maksatuksesta ja voisivat silloin myös löytää harkintavaltaa kilpailua vääristävien tukien suhteen. Tällä kevennettäisiin huomattavasti EU:n maatalousbyrokratiaa ja budjettia

sekä vältettäisiin suuria ongelmia aiheuttavat maataloustukien väärinkäytökset ja turvattaisiin erityisesti Suomen kansallisella päätöksenteolla meille tärkeän eläin- ja maidontuotannon asema.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä tukee pääministerin ja hallituksen ponnistusta Agenda 2000 ratkaisun saamiseksi kestäväällä tavalla turvaamaan suomalaisen maatalouden ja elintarviketuotannon jatkuvuuden. Huolimatta maatalouspolitiikan sisältyä liittyvistä erilaisista painotuksista on maatalouden elinkelpoisuuden turvaava ratkaisu yhteisen kansallinen haaste ja asia.

Väläkysymyskeskustelu **perusopetuksen turvaamisesta** käytiin eduskunnassa 5.5.1998. Ryhmäpuheenvuoron piti puheenjohtaja **Erkki Tuomioja**.

Sosialidemokraatit odottavat keskustalta konkreettisia ehdotuksia ongelmien ratkaisemiseksi

Sosialidemokraattisessa aatemaailmassa sivistyksellisten perusoikeuksien turvaaminen on aina kulkenut rinnan valtiollisen ja kansanvallan ja sosiaalisten perusoikeuksien kanssa. Pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisessa yleisen, yhtäläisen ja maksuttoman peruskoulutuksen toteuttaminen on ollut hyvin keskeisessä asemassa.

Koulupolitiikasta on eduskunnalla mahdollisuus puhua - ja myös tehdä ratkaisuja - täällä olevien koululakiesitysten pohjalta. Niiden käsittely etenee omaa tahtiaan eikä ainakaan sosialidemokraattien taholta haluta sitä viivästyttää tai muutoin hankaloittaa. Tässä yhteydessä ei ole tarvis laajemmalti siihen asiaan puuttua muuta kuin toteamalla, että koululakien ympärille syntynyt laaja kansalaiskeskustelu koulutuksen tavoitteista ja arvoista on sinänsä erittäin tervetullut asia.

Tärkeintä on, että voimme lakien edustakuntakäsittelyn jälkeen vakuuttaa siitä, että lasten lähin koulu on aina riittävän hyvä ja turvallinen perusopetusta antava kouluyhteisö ja ettei liian varhaisella koulujen tai lasten kilpailuttamisella luoda uusia syrjäytymisen väyliä. Suomen menestys ja kilpailukyky riippuu vastakin siitä, että koko perusopetusta antava koululaitos on riittävän tasokas ja antaa kaikille mahdollisuuden kykyjensä täysimittaiseen kehittämiseen.

Opettajien lomautukset ovat kieltämättä johtaneet tilanteisiin, jossa monet oppilaat jäävät ilman sitä perusopetusta, jonka lainsäätäjä on kaikille taannut. Lasten jättäminen viikkokausiksi vaille pätevää opetusta on häpeä koko yhteiskunnan poliittiselle päätöksenteolle. Nämä kokemukset eivät ainakaan kasvata kansalaisten luottamusta poliittisen järjestelmän kykyyn hoitaa asioita. Vastuu on kaikilla meillä, jotka olemme saaneet valtakirjan kansalta, mutta se on myös opettajien ammattijärjestöllä.

Opettajalomautustenkin osalta on ollut kyse arvovalinnoista, räikeimmillään silloin, jos kunnan päättäjät tosiasiaa ovat halunneet rahoittaa urheiluhallin koululomautuksilla. Tämän keskustelun aikana tullaan varmasti myös yksityiskohtaisemmin käymään läpi, miksi keskustan asema kouluja sulkevissa kunnissa näyttää olevan keskimääräistä vahvempi.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä on hyvä, että eduskunnassa käydään laajaa keskustelua koulusta ja koulupolitiikasta sekä kuntataloudesta ja hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuudesta. Olisi suotavaa, että keskustelua olisi voitu käydä asianmukaisemmalta pohjalta kuin mitä keskustaoppositiion väläkysymys tarjoaa. Jäämme mielenkiinnolla odottamaan, josko keskustan puhujat vihdoin esittäisivät myös konkreettiset ehdotuksensa esille ottamiensa ongelmien ratkaisemiseksi.

22.10.1998 käytiin väläkysymyskeskustelu aiheesta **hallituksen suhtautuminen Ulf Sundqvistin kanssa tehtyyn sopimukseen**. Ryhmäpuheenvuoron piti **Erkki Tuomioja**.

Yleisen oikeustajun vastaiset lait korjattava

Eduskunta on keskustellut tänään keskustan tekemän väläkysymyksen johdosta hallituksen suhtautumisesta Ulf Sundqvistin kanssa tehtyyn sopimukseen.

Vuosi sitten käytiin samaa asiaa koskeva väläkysymyskeskustelu. Tuolloin sosialidemokraatit totesivat, että eduskuntaryhmä oli heti saatuaan tiedon Sundqvistin kanssa tehdystä sopimuksesta katsonut, ettei sensisältöistä sopimusta olisi yhteiskuntamoraalisen harkinnan perusteella pitänyt tehdä. Samalla todettiin, ettei ryhmä epäillyt ministeri Alhon toimineen asiassa lainvastaisesti, eikä

sitä, etteikö hän olisi tavoitellut valtion kannalta parasta mahdollista ratkaisua. Näitä johtopäätöksiä ei ole ollut tarvetta muuttaa.

Sundqvist-tapaus ei ole ainoa eikä merkittävin, jossa oikeudenmukaisuuden ja kansalaisten tasa-vertaisen kohtelun toteutuminen on kyseenalaista. Asioita ei voida kuitenkaan eduskuntatasolla selvittää eikä oikeista käsittelemällä oikeus- ja muiden viranomaisten virkavastuun alaiseen toimivaltaan kuuluvia yksittäistapauksia.

Meidän tehtävämme kansanedustajina on koittaa oppia menneestä ja tehdä lainsäätäjälle kuuluvat johtopäätökset. Pankkikriisiin tähänastiset kustannukset veronmaksajille ovat n. 45 mrd markkaa. Tähän käsittämättömän isoon summaan eivät vielä sisälly yhä jatkuvien inhimillisten murhenäytelmien kustannukset, joita pankkikriisi on tuottanut.

Riippumatta siitä mitä kaikkia virheitä ja kenen toimesta tehtiin kun pankkikriisiin ajaututtiin on katsottava mitä on tehtävä ettei vastaava enää pääse toistumaan.

Selviin lainrikkomuksiin syyllystyneet on saatettava oikeudelliseen vastuuseen. Oikeusvaltiossa se voi perustua vain voimassaoleviin lakeihin. Yhtä lailla on selvää, ettemme kansanedustajina voi tyytyä hyväksymään kaikkea joka on tapahtunut lakeja rikkomatta. Jos lainmukainen toiminta voi olla ilmiselvässä ristiriidassa yleisen oikeustajun kanssa ja johtaa siihen, ettei kansalaisten yhdenvertaisuus lain edessä toteudu, on meidän lainsäätäjinä korjattava lakeja.

Velallisten tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen kohtelun ei suinkaan tarkoita, että kaikki velalliset tulisi saattaa yhtäläiseen ahdinkoon. Sen tulee painavastoin toteutua siten, ettei rehellisen velallisen mahdollisuutta normaaliin elämään, työnteokoon ja yrittämiseen tuhottaisi. Velkajärjestelyjen tulee kannustaa velallista tulojen hankintaan ja velkojen maksuun.

Hyvää ja oikeudenmukaista yhteiskuntaa ei rakenneta vain lakien varassa. Lait ja niiden valvonta luovat vasta välttämättömät puitteet hyvälle elämälle, joka toteutuu tai jää toteutumatta yhteisön arvojen ja moraalien perusteella.

Hallituksen vastaus tyydyttää sosialidemokraattista eduskuntaryhmää myös ja nimenomaan siltä osin, että siinä otetaan kanta Sundqvistin kanssa tehdyn

sopimuksen purkamisesta, jos lailliset edellytykset sille löytyvät.

Ryhmäpuheenvuoron keskustan välikysymykseen **"Valtion rahoitusvastuusta vanhusten ja sairaiden hoidossa"** 26.11.1998 käytti I varapuheenjohtaja **Virpa Puisto**

Onko syytä palata normiohjaukseen?

Kiistämättä kireä talous heijastuu hoito- ja hoivapalvelujen määrään ja laatuun. Pelkällä ohjeistamattomalla rahalla sosiaali- ja terveydenhuollon puutteet eivät poistu. Korjattavaa löytyy myös hoitojärjestelmissä ja kunnallisen päätöksenteon arvoasteikossa.

Kokonaisuudessaan kuntasektorin näkymät näyttävät selvästi ongelmallisemmilta kuin valtiontalouden. Hallituksen linjauksen mukaan kuntien saamat reaaliset valtionosuudet tullaankin säilyttämään nykyisellä tasolla eikä kuntien velvoitteita lisätä ilman, että samalla turvataan niiden voimavarat tehtävien rahoittamiseen. Linjaus on oikea, mutta ei ole varmaa, että se on vielä riittävä.

Kuntien taloudelliset uhat realisoituvat kuntien peruspalveluissa, joita osin myös arvovalintoja soveltaen on jouduttu vaarallisesti ohentamaan. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on huolestuneena seurannut Stakesin ja yliopistojen yksittäisten tutkijoiden raportteja sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden ja laadun heikkenemisestä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain mukaan kunnan on varattava voimavaroja sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu kuuluu erityislainsäädännön mukaan kunnalle. Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin maksetaan laskennallisin perustein määrättyä valtionosuus. Näin on lakiin kirjoitettu. Käytännössä lakeja noudatetaan mahdollisuuksien mukaan.

Tänään käytävän keskustelun olennainen piirre on kysymys valvonnasta, seurannasta ja rahoituksesta. Lääninhallitusten tarkkailutilastojen pitkäaikainen seuranta osoittaa, että samat kunnat, jotka ennen valtionosuusuudistusta olivat häntäpäässä, ovat siellä edelleen. Kysymys ei ole pelkästään palve-

luihin sijoitetuista markoista ja sen mukaisesta laadusta, vaan välissä ovat rakenteet ja asenteet.

Kunnan tilanteen parantaminen voi olla mahdollista rahoituksella. Nykyideologian mukaan tämä hoidetaan harkinnanvaraisella rahoituksella. Paluuta ei varmasti ole eikä varmaan ole tarvettakaan siihen järjestelmään, jossa valtion viranomaisenkävi läpi jokaisen kuitin pitäen silmällä, onko se valtionosuuteen oikeuttava. Mutta toisaalta järjestelmä ei voi kauan enää olla siten avoin, että yksi rahoittaja - valtio - ei lainkaan tiedä, mihin rahat menevät.

Joudumme väistämättä palaamaan vahvempaan ohjaukseen, ehkä jopa normiohjaukseen. Tänä syksynä toimintansa aloittaneella eettisen toimikunnan hoitojaostolla on siihen varmasti kiinnostusta ja kykyä. Kunnallista toimintatapaa ja päättämää arvioidessaan keskustan on syytä katsoa peiliin. Keskustapuolue on suurin ryhmä 289 kunnassa ja 155 kunnassa keskustalla on enemmistö valtuustoissa.

Toivon eduskunnan ja laajemmin yhteiskunnallisen huolen kattavan vanhusten lisäksi myös muut sosiaalipalveluja tarvitsevat ryhmittymät: lapset, vammaiset, pitkäaikaissairaat ja perheet. Julkisiin palveluihin asiallisesti kohdistettu kritiikki on otettava vastaan haasteena toimintamenetelmien, hoitotapojen ja asenteiden uudelleen arvioimiseksi ja virheiden korjaamiseksi. Keskustelussa on kuitenkin varottava syyllistämästä niitä, jotka itseään säästämättä tekevät työtään hoitolaitoksissa.

9. KATSAUS VALIOKUNNISSA KÄSITELTYIHIN ASIOIHIN

Toimintakertomukseen on otettu mukaan vain tärkeimpiä valiokuntien käsittelemistä asioista. Eri valiokuntien työmääristä saa jonkinlaisen käsityksen vertailemalla annettujen mietintöjen ja lausuntojen määriä. Vertailu ei anna täydellistä kuvaa työmääristä, koska esitykset ja selonteot, joista mietintöjä ja lausuntoja annetaan, ovat laajuudeltaan hyvin erilaisia.

Valiokunnan nimi	Mietintöjä	Lausuntoja
Suuri valiokunta	4	1
Perustuslakivaliokunta	15	50
Lakivaliokunta	30	14
Ulkoasiainvaliokunta	25	17
Valtiovarainvaliokunta	73	71
Talousvaliokunta	38	35
Hallintovaliokunta	33	33
Sivistysvaliokunta	18	10
Maa- ja metsätalousvaliokunta	18	30
Sosiaali- ja terveysvaliokunta	42	16
Työasiainvaliokunta	22	13
Liikennevaliokunta	18	37
Puolustusvaliokunta	4	4
Ympäristövaliokunta	11	20
Tulevaisuusvaliokunta	1	-

9.1. Suuri valiokunta

Valiokunta antoi neljä mietintöä ja yhden lausunnon.

Suomi liittyi euro-alueeseen vuoden 1999 alusta
(SuVM 1/1998)

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selonteon liittymisestä euro-alueeseen.

Valiokunta katsoi, että nykyisessä tilanteessa sekä poliittiset että taloudelliset perusteet puoltavat näkemystä, jonka mukaan Suomen edun mukaista on osallistua euroalueeseen sen toteutuessa vuoden 1999 alussa. EMU-suunnitelmaan ja euroalueeseen liittyvistä ongelmista ja epävarmuuksista huolimatta valiokunta katsoi, että ei voida esittää yksiselit-

teisiä poliittisia tai taloudellisia etuja, jotka olisivat saatavissa jättäytymällä euroalueen ulkopuolelle ja jotka muuttaisivat valtioneuvoston tiedonannon kokonaisarviota siitä, että osallistuminen on Suomelle edullisempi ratkaisu kuin ulkopuolelle jättäytyminen.

Näillä perusteilla valiokunta päätyi esittämään, että eduskunta saatuaan valtioneuvoston tiedonannon Suomen osallistumisesta euroalueeseen siirtyä päiväjärjestykseen.

Opposition edustajat valiokunnassa eli lähinnä Keskustan kansanedustajat jättivät valiokunnan mietintöön eriyvän mielipiteen, jonka keskeinen sisältö oli, että Suomen ei tulisi liittyä euroalueeseen. Jos Keskusta olisi ollut hallituksessa, olisi Suomi jäänyt euroalueen ulkopuolelle kymmenen

muun keskeisen EU maan muodostaessa rahaliiton ytimen.

Uuden Euroopan rakentamiseen osallistuttiin aktiivisesti. (SuVM 2/199)

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Valiokunta seurasi keväästä 1995 alkaen aktiivisesti EU:n vuoden 1996 hallitustenvälisen konferenssin (HVK) valmisteluja ja konferenssin kulua. Valiokunta sai tähän liittyen selvityksiä valtioneuvostolta, ja asianomaiset ministerit ja virkamiehet informoivat valiokuntaa säännöllisesti konferenssin etenemisestä. Konferenssille tehty viralliset esitykset samoin kuin huomattava määrä epävirallisista ehdotuksista olivat valiokunnan käyettävissä konferenssin aikana. Valiokunta oli myös HVK-prosessiin liittyen yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden parlamenttien Eurooppa-valiokuntien kanssa sekä kahdenväliseltä pohjalta että valiokuntien yhteiselimen COSACin puitteissa.

Valiokunta katsoi lausunnossaan, että eduskunnan HVK:n aikaiset linjaukset ovat toteutuneet vähintäänkin tyydyttävästi Amsterdamin sopimuksessa: tämä koskee sekä toteutettuja muutoksia että kysymyksiä, joissa HVK ei päätenyt yhteisymmärryksen muutoksista.

9.2 Perustuslakivaliokunta

Valiokunta antoi 15 mietintöä ja 50 lausuntoa.

Suomen perustuslaki uudistettiin historiallisella tavalla (PeVM 10/1998 vp)

Hallituksen esitys uudeksi Suomen Hallitusmuodoksi

Perustuslakivaliokunta käsiteli perusteellisesti hallituksen esitystä uudeksi Suomen hallitusmuodoksi. Perustuslakivaliokunnan esitys sai taakseen kaikkien vartenotettavien ryhmien tuen. Viime metreillä keskusteluissa nousi esille lähinnä hallituksen muodostaminen ja tasavallan presidentin

osuus siinä. Tässäkin asiassa päästiin valiokunnassa kuitenkin yksimielisyyteen.

Esityksen ydin on selvittää kolmen keskeisen instituution - eduskunnan, valtioneuvoston ja tasavallan presidentin - keskinäistä suhdetta. Esitys antaa eduskunnalle enemmän päättävältä suhteessa valtioneuvostoon ja toisaalta tukee eduskunnan luottamusta nauttivan valtioneuvoston asemaa suhteessa presidenttiin. Tämä päättävällä siirto kohti parlamentarismia ilmenee muun muassa hallituksen muodostamista koskevista säännöksistä. Eduskunnan asemaa vahvistetaan huomattavasti. Aktiivisen toimijan sijasta presidentti jää taustalle reserviin mahdollisia kriisitilanteita varten.

Uuden Suomen perustuslain käsittelyn yhteydessä oli valittavana kolme eri linjausta tasavallan presidentin aseman suhteen. Vaihtoehtona oli jatkaa nykyistä vahvaa presidentti-instituutiota, siirtyä kohti parlamentarismia tai tehdä presidentistä käytännössä seremoniamestari suurempiin kansallisiin juhlatilaisuuksiin. Näistä vaihtoehtoista valittiin keskimäinen. Tätä ratkaisua kuvastaa hallituksen muodostamiseen liittyvä marssijärjestys. Presidentin täydellinen syrjäyttäminen ei tässä vaiheessa ollut mahdollista valtiosääntömme historian ja toisaalta oletetun kansalaismielipiteenkään kannalta.

Suhteet ulkovaltoihin ja niistä päättäminen ovat keskeinen osa perustuslakiamme. Uudistuksen yhteydessä asiaa koskevat säännökset kerätään yhteen ja niiden sisältöä kehitetään vastaamaan tapahtunutta kansainvälistymistä sekä nykyajan vaatimuksia. Jatkossa Suomen ulkopoliittikaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Tämän linjauksen kanssa on hyvin sopusoinnussa perustuslakivaliokunnassa tehty ratkaisu sotilaskäskyasioiden suhteen. Valiokunnan käsittelyn yhteydessä todettiin tarpeelliseksi erikseen todeta, että presidentti päättää ministerin myötävaikutuksella sotilaskäskyasioista. Varsinainen päätöksentekomenettely määräytyy sen mukaan kuin lailla säädetään. Perusteluna muutokselle oli, että valiokunta ei katsonut hallituksen esityksen sotilaskäskyasioiden osalta ilmentävän riittävästi yleistä suuntausta lisätä perustuslain parlamentaarisia aineksia.

Valtion talouden tarkastustoiminta ei ole ollut eduskunnan alaisuudessa. Valtion talouden tarkastusvirasto on ollut sijoitettuna valtiovarainministeriön yhteyteen, vaikka viraston tehtävänä on tar-

kastaa myös valtiovarainministeriön toimintaa. Perustuslakivaliokunta päätyikin esittämään, että hallinnollinen ratkaisu valtiontalouden tarkastusviraston asemasta pitää tehdä uudessa perustuslaissa ja että tarkastusviraston tulee sijoittua eduskunnan yhteyteen.

Tarkastusviraston asemasta ja tehtävistä säädetään tarkemmin lailla.

Kansainvälisessä vertailussa hallitusmuoto-nimike on poikkeus. Hallitusmuoto -nimikkeen taustalla oleva historia liittyy lähinnä Ruotsin vallan aikaisiin olosuhteisiin. Eri maiden valtiosääntöasiakirjoissa käytetty nimike voidaan useimmiten kääntää suomen kielessä perustuslaiksi tai valtiosäännöksi. Perustuslakivaliokunta katsoi, että uuden perustuslain nimikkeen tulee kattaa sen koko sisältö ja olla samalla ylevä.

Nimike "Suomen perustuslaki" täyttää nämä ominaisuudet.

Valmistelun yhteydessä oli esillä hallituksen jäsenten avustajien lukumäärä. Kasvanut työmäärä vaatii panostusta henkilöresursseihin. Samalla on olisi syytä harkita avustajan asemaa ja toimivaltuuksia yleisemminkin. Yhtenä vaihtoehtona keskusteltiin varaministerijärjestelmästä. Tässä yhteydessä ei asiaan kuitenkaan ehditty tutustua tarpeellisella perusteellisuuksella. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ajatuksesta pitäisi luopua. Varaministerijärjestelmä tai sitä vastaavat järjestelyt onkin toteutettava pikaisesti.

Kielellinen ilmaisu on pyritty uudessa Suomen perustuslaissa saamaan niin selkeäksi kuin mahdollista. Tässä ei ole kuitenkaan pystytty saavuttamaan toivottua tulosta johtuen muun muassa lainsäädännöllisistä tarpeista pyrkiä mahdollisimman yksiselitteisiin muotoiluihin jopa kielellisen ilmaisun kustannuksella.

Suomen perustuslaki on uudistumassa sisällöllisesti tavalla, jota voidaan pitää sen arvon mukaisena. Kun uusi eduskunta kokoontuu maalissa vaalien jälkeen tähän taloon, on sillä edessään historiallinen tehtävä päättää lopullisesti uudesta Suomen perustuslaista.

Vaalijärjestelmää uudistettiin (PeVM5/1998 vp)

Hallituksen esitys vaalilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että annettaisiin uusi, yhtenäinen vaalilaki, joka korvaisi nykyiset neljä vaalilakia, kansanedustajain vaaleista annetun lain, tasavallan presidentin vaalista annetun lain, kunnallisvaalilain ja Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain. Vaalisäännösten kokoamisen yhteydessä eduskuntavaalien vaalipiirijako yhteensovitettaisiin maakuntajakoon. Samalla ehdotettiin muutettavaksi myös menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annettua lakia ja neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annettua lakia pääasiassa lukuisten lakeihin sisältyvien viittausten muuttamiseksi.

Vaalilakia on sovelletaan ensimmäisen kerran maaliskuussa 1999 toimitettavissa eduskuntavaaleissa. Näissä vaaleissa noudatetaan kuitenkin vielä nykyistä vaalipiirijakoa.

Valiokunta teki lukuisia korjauksia esitykseen ja antoi kaksi lausumaa.

Valiokunnan lausumaehdotukset

Valiokunta edellytti, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi. Lisäksi valiokunta edellytti, että hallitus kiireellisesti valmistelee vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi tarvittavat lainsäädännön muutokset.

9.3. Lakivaliokunta

Valiokunta antoi 30 mietintöä ja 14 lausuntoa.

Holhouslainsäädännön uudistus vietiin läpi (LaVM 20/1998 vp)

Hallituksen esitys holhouslainsäädännön uudistamiseksi

Esityksessä ehdotettiin uudistettavaksi nykyinen holhouslainsäädäntö. Holhoustointa koskevat keskeiset säännökset otettaisiin holhoustoimesta annettavaan lakiin ja lakiin holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä. Holhottavaksi julistaminen esitettiin korvattavaksi toimintakelpoisuuden rajoittamisella. Täysi-ikäisen henkilön toimintakelpoisuutta voitaisiin rajoittaa, jos hän ei kykene huolehtimaan taloudellisista asioistaan ja hänen varallisuusasemansa, toimeentulonsa tai muut tärkeät etunsa ovat tämän vuoksi vaarassa. Rajoituksen sisällön vahvistaisi tuomioistuin yksittäistapauksessa esiintyvän tarpeen mukaisesti.

Hallitus esitti lisäksi, että kunnassa toimivat holhouslautakunnat lakkautettaisiin. Niiden tilalla paikallisena holhousviranomaisena toimisi maistraatti. Holhousviranomaisten ohjaukseen liittyvät tehtävät jaettaisiin oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kesken.

Holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä koskevan lakiehdotuksen mukaan valtio on velvollinen huolehtimaan siitä, että edunvalvojan tehtäviä varten on saatavissa alueellisesti riittävä määrä päteviä henkilöitä, yleisiä edunvalvojia. Maistraatti huolehtisi toimialueellaan edunvalvontapalvelujen saatavuudesta. Kunta vastaisi palveluiden tuottamisesta alueellaan, jolleivät maistraatti ja kunta toisin sovi. Kunnat voisivat tuottaa edunvalvontapalvelut perustamalla yhden tai useamman yleisen edunvalvojan viran tai työsopimusuhutaisen toimen taikka hankkimalla palvelut julkiselta tai yksityiseltä palvelun tuottajalta.

Valiokunta totesi, että lain uudistamistarve on todettu jo vuosia sitten. Uudistamistyö on aloitettu 1960-luvulla. Vuonna 1965 asetettiin ensimmäinen komitea valmistelemaan kokonaisuudistusta. Kokonaisuudistus on kuitenkin aina jäänyt valtiontaloudellisista syistä odottamaan parempia aikoja, vaikka mm. eduskunta on lausumin ja eduskunnan oikeusasiamies kirjelmin kiirehtinyt uudistusta.

Valiokunta arvioi ehdotetun lainsäädännön keskeisimmän aineellinen periaatteen olevan ihmisarvon kunnioittamisen. Periaate vastaa nykyisiä arvokäsityksiä. Se on julkilausuttu useissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, joihin Suomi on sitoutunut. Lisäksi on eurooppalaisia suosituksia, joiden lähtökohtana on sama arvopohja.

Valiokunta kiinnitti muilta valiokunnilta saamiensa lausuntojen ja kuulemiensa asiantuntijoiden näkemysten perusteella huomiota muun muassa koulutukseen, tiedotukseen ja seurantaan.

Koulutus

Holhouslainsäädännön uudistaminen ja sen toteuttaminen edellyttää uusien holhousviranomaisten, tuomioistuinten, asianajajien ja yleisten oikeusavustajien perusteellista kouluttamista. Myös sosiaali- ja terveysviranomaisille on annettava uudesta holhouslainsäädännöstä riittävät perustiedot.

Tiedotus

Valiokunta piti tärkeänä, että julkisissa tiedotusvälineissä järjestetään uuden holhouslainsäädännön voimaantullessa yleisölle suunnattava tiedotuskampanja, jossa kerrotaan holhouslautakuntien lakkauttamisesta ja niiden tehtävien siirtymisestä maistraateille. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota holhouslainsäädännön uusiin käsitteisiin edunvalvoja ja päämies, jotta ne mahdollisimman pian vakiintuvat yleiseen kielenkäyttöön ja leimaavat nimikkeet syrjäytyvät.

Seuranta

Valiokunnalle on eräissä asiantuntijalausunnoissa esitettyjen epäilyjen johdosta esitetty selkeät kannanotot siitä, miten uusi järjestelmä saadaan toimimaan. Sitä, kuinka uudistus toimii käytännössä, ei kuitenkaan voida varmuudella tietää. Sen vuoksi on tarkkaan seurattava uudistuksen käynnistymistä ja toteutumista sekä, mikäli aihetta ilmenee, välittömästi ryhdyttävä asian laadun edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin.

Surmatun omaisten asemaa parannettiin (LaVM 13/1998 vp)

Hallituksen esitys laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta

Hallitus esitti vahingonkorvauslakia muutettavaksi siten, että surmansa saaneen läheisellä olisi tietyin edellytyksin oikeus saada vahingosta vastuussa olevalta korvaus kuolemantapauksesta aiheutuneesta kärsimyksestä. Korvauksen tuomitseminen voisi tulla kysymykseen ainoastaan tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta aiheutetun kuoleman yhteydessä ja yksinomaan henkilölle, jolla voidaan katsoa olleen erityisen läheinen suhde surmansa saaneeseen. Lisäksi edellytettiin, että korvauksen tuomitsemista voidaan olosuhteet huomioon ottaen pitää kohtuullisena.

Valiokunta totesi, että vahingonkorvauslain mukaan vahingon aiheuttajan on korvattava muulle kuin loukatulle itselleen aiheutettua vahinkoa vain, jos teolla loukattu henkilö on saanut surmansa. Tällöin on korvattava kohtuulliset hautauskustannukset ja surmansa saaneen elatuksen varassa olleen henkilön elatuksen menetykset.

Sen sijaan surmansa saaneen henkilön läheiselle kuolemantapauksesta aiheutunut kärsimys ei kuulu korvattaviin vahinkoihin. Tämä rajausta yhdistettynä vahingonkorvauslain säännösten ahtaaseen tulkintaan on yksittäistapauksissa johtanut ratkaisuihin, joita yleinen oikeustaju ei ole voinut pitää oikeana.

Valiokunta totesi, että ehdotettu korvausmuoto on siten Suomen vahingonkorvausoikeudessa uusi, minkä vuoksi hallituksen esityksessä pidetään perusteltuna varovaista etenemistapaa. Korvaus voidaan tuomita vain kuolemantapauksen johdosta surmansa saaneen erityisen läheiselle henkilölle, kuten surmansa saaneen lapsen kanssa samassa taloudessa asuneelle vanhemmalle. Lisäksi edellytetään, että kuolema on aiheutettu tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella. Korvausta vaativan ei tarvitse esittää näyttöä kärsimyksen aiheutumisesta.

Valiokunta totesi uuden pykälän olevan joustava, tahdonvaltainen säännös, jonka rajaukset jäävät oikeuskäytännön varaan. Pykälän perustelujen mukaan tuomioistuimen on harkittava korvauksen kohtuullisuus sekä korvaukseen tuomitsemisessa että korvausmäärän suhteen. Kun valiokunnan kuulemat asiantuntijat olivat erimielisiä siitä, il-

meneekö tämä myös pykälästä, valiokunta päätti ehdottaa pykälän sanamuodon selventämistä.

Valiokunta totesi edelleen, että oikeuskäytännöstä saatavien kokemusten myötä on syytä arvioida, onko aiheellista laajentaa korvattavuuden alaa esimerkiksi erittäin vaikeasti vammautuneen henkilön läheiselle aiheutuneisiin henkisiin kärsimyksiin. Myös koko vahingonkorvauslain uudistamistyöhön on syytä ryhtyä lähitulevaisuudessa.

Jotta uudella joustavalla, tahdonvaltaisella säännöksellä olisi myös käytännön merkitystä, hallitus esitti myöhemmässä esityksessään, että rikosvahinkolakiin tehtäisiin vastaava muutos. Jos vahingon aiheuttaja ei maksa tuomittua vahingonkorvausta, uhrin läheinen voi saada korvausta valtion varoista.

9.4. Ulkoasiainvaliokunta

Valiokunta antoi 25 mietintöä ja 17 lausuntoa.

9.5. Valtiovarainvaliokunta

Valiokunta antoi 73 mietintöä ja 71 lausuntoa

Vuoden 1998 ensimmäinen lisätalousarvio (VaVM 4/1998)

Vuoden 1998 ensimmäinen lisätalousarvio sisälsi valtion 11.12.1997 tekemän tulopoliittisen sopimuksen mukaiset virka- ja työehtosopimuksesta aiheutuvat lisämenot sekä eri yhteyksissä tehdyistä ratkaisuksista aiheutuvat ja muutoin välttämättömiksi todetut muutostarpeet. Lisätalousarviossa määrärahojen lisäyksiä oli 1 005 milj. mk, mistä solmitun virka- ja työehtosopimuksen mukaiset lisämäärärahatarpeet toimintameno- ja palkkauskasmomenteilla sekä myös eräillä momenteilla, joilta maksettiin valtion oman henkilöstön palkkauskasmenoja yhteensä noin 560 milj. mk.

Lisätalousarvioesitys sisälsi valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisen, maavoimien kehittämisen kannalta keskeisten valmiusyhtymien varustamisen tilausvaltuudet. Tilausvaltuuden puitteissa ehdotettiin, että vuodesta 1999 alkaen voisi tehdä valmiusyhtymien varustamiseksi sopimuksia siten, että niistä aiheutuu

valtiolle menoja vuosina 1999-2006 enintään 7 748 milj. mk.

Tilausvaltuudella käynnistettäisiin myös selonteon mukainen helikopterijärjestelmän hankinta. Puolustusvoimien uudisrakennusten ja peruskorjausten määrärahaa lisättiin 21,5 milj. mk.

Valtiovarainvaliokunta päätyi siihen, että lisätalousarvion sisältämää valmiusyhtymien tilausvaltuutta pienennettiin 1 600 milj. markalla, jolloin siitä aiheutuisi lisätalousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 1999-2006 enintään 6 148 milj. markkaa. Hallituksen esitykseen nähden vähennys olisi vuonna 2003 200 milj. markkaa, vuonna 2004 460 milj. markkaa, vuonna 2005 600 milj. markkaa ja vuonna 2006 340 milj. markkaa. Em. vuosina tilausvaltuuksien supistus kohdistetaan helikopterihankintaan siten, että tilausvaltuuksilla hankitaan valmiusyhtymien käyttöön kuljetushelikoptereita.

Hyväksyttiin valtioneuvostolle valtuudet hyväksyä omistussjärjestelyjä, joiden seurauksena valtion omistamat Imatran Voima Oy:n ja Neste Oy:n osakkeet siirrettiin valtion omistukseen olevan energia-alan holdingyhtiön omistukseen. Tähän liittyen Imatran Voima Oy:n ja Neste Oy:n yhtiöiden vähemmistöosakkeille tarjottiin mahdollisuus vaihtaa osakkeensa uuden holdingyhtiön osakkeisiin. Vähemmistöosakkaiden omistamien osakkeiden ostamista ja lunastamista varten valittiin 500 milj. markan määräraha, jota vastaavat tulot valtio saa myydessään hankkimansa osakkeet välittömästi uudelle holdingyhtiölle.

Vuoden 1999 tuloveroasteikot hyväksyttiin (VaVM 12/1998)

Valiokunta päätti, että verovuodelta 1999 toimitettavassa verotuksessa sovellettaisiin progressiivista tuloveroasteikkoa, jota on vuoden 1998 sovelletta-vaan asteikkoon verrattuna lievennetty korottamalla kaikkien tuloluokkien tulorajoja 2 prosentilla ja alentamalla kaikkia marginaaliveroprosentteja ylintä marginaaliveroprosenttia lukuun ottamatta 0,5 prosenttiyksiköllä. Varallisuusveroasteikko sekä yhteisön varallisuusveroprosenttia ei muutetu.

Saamistodisteiden leimaverotusta sekä kiinnitysleimaveroa koskevat leimaverolain aineelliset sää-

nökset ehdotetaan kumottaviksi. Siten ehdotetaan kumottaviksi leimaverolaista sen 3 luku, johon siihen aiemmin tehtyjen muutosten jälkeen sisältyy vekselistä ja eräistä muista saamistodisteista suoritettavaa leimaveroa koskevia säännöksiä, kiinteistökiinnityksistä suoritettavaa leimaveroa koskeva 4 luku sekä luotonantoleimaveroa, velkakiinnitystä ja maksua haettaessa suoritettavaa leimaveroa koskeva 7 luku. Lakiehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Lisäksi ehdotetaan rahoitusmarkkinoiden häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi, että verovirasto palauttaa hakemuksessa suoritetun veron, jonka suorittamisvelvollisuus on syntynyt nyt kumottavien säännösten perusteella 29 päivänä huhtikuuta 1998 tai sen jälkeen. Palautettavalle määrälle ei suoriteta korkoa.

Ansiotulovähennystä ja tulonhankkimisvähennystä korotettiin (VaVM 15/1998)

Tulopoliittista sopimusta vuosille 1998 ja 1999 koskevaan neuvottelutulokseen liittyen hyväksyttiin kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen enimmäismäärän korotuksesta ja vähennyksen alenemisen muutoksesta. Tämän mukaisesti kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen enimmäismäärää korotettiin 5 500 markasta 8 600 markkaan. Vähennys pienenee 75 000 markan ylimenevän tulon osalta. Pienennys on 3 prosenttia mainitun määrän ylimenevästä osuudesta. Vähennys poistuu siten kokonaan hieman yli 361 000 markan tuloilla.

Tulopoliittista sopimusta vuosille 1998 ja 1999 koskevaan neuvottelutulokseen liittyen hyväksyttiin lisäksi tulonhankkimisvähennyksen korotus. Tämän mukaisesti tulonhankkimisvähennyksen enimmäismäärää nousi 1 800 markasta 2 100 markkaan.

Kiinteistöveroa muutettiin (VaVM 17/1998)

Hallitus esitti, että osana kuntien veropohjan vahvistamista kiinteistöveroprosenttien vähimmäis- ja enimmäismääriä olisi korotettu. Yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi ehdotettiin 0,30-1,00 ja vakituisten asuinrakennusten veroprosentiksi 0,15-0,50. Muiden asuinrakennusten veroprosentiksi esitettiin enintään 0,60 prosenttiyksikköä korkeammaksi kuin vakituisten asuinrakennusten veroprosentti. Voimalaitosrakennusten veroprosentiksi esitettiin

enintään 1,40 ja ydinvoimalaitosrakennusten enintään 2,20.

Valiokunta korosti kunnallisen itsehallinnon merkitystä ja katsoi, ettei ole tarkoituksenmukaista lailla pakottaa niitä kuntia korottamaan kiinteistöveroprosenttejaan, jotka olivat katsoeet mahdolliseksi käyttää alhaisimpia kiinteistöveroprosentteja. Tämän vuoksi valiokunta ei hyväksynyt esitykseen sisältyvää ehdotusta kiinteistöveroprosenttien vähimmäismäärän korottamisesta. Yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi päätettiin vähintään 0,20 ja enintään 1,00 sekä vakituisten asuinrakennusten veroprosentiksi vähintään 0,10 ja enintään 0,50. Muutettuja veroprosentteja sovelletaan ensimmäisen kerran määrättäessä kiinteistöveroprosentteja vuodelle 1999.

Lisäksi valiokunta ehdotti, että kiinteistöverolain 13 a §:ssä kaikki tuloverolain 22 §:ssä tarkoitetut yleishyödylliset yhteisöt saatetaan keskenään samaan asemaan ja että säännös koskee koko kiinteistöä - siis myös rakennuksen maapohjaa - eikä yksinomaan kiinteistöllä sijaitsevaa rakennusta.

Energiaveroa muutettiin (VaVM 19/1998)

Polttoaineesta ja sähköstä kannettavaa lisäveroa korotettiin n. 24 prosentilla. Lisäveron korotus otetaan huomioon liikennepolttoaineiden perusverossa vastaavansuuruisena pennimääräisenä vähennyksenä. Näin liikennepolttoaineiden kokonaisverorasitusta ei muutettu. Maakaasun 50 prosentin veronalennus säilyi ja polttoturpeen vero jäi edelleen alemmaksi kuin maakaasun vero. Yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa lämmöntuotannon polttoaineita verotetaan kuten erillisessä lämpökäytöksessä 100 prosentin hyötysuhteella. Tuulivoimalaitoksien tuottamalle sähkölle maksetaan tukea, jonka suuruus määräytyisi kotitalouksien maksaman sähkön veromäärän mukaisesti. Metallurgisten prosessien jätteenkäsittelyllä tuotetulle sähkölle ryhdytään maksamaan tukea valtion varoista. Energiantensiiviset yritykset saavat veronpalautusta maksamistaan energiaveroista.

Valtion kiinteistölaitoksesta valtion liikelaitos (VaVM 54/1998)

Lakia valtion kiinteistölaitoksesta muutettiin siten, että se korvaisi valtion virastona toimivaa valtion kiinteistölaitosta koskevat säännökset. Valtion kiinteistölaitoksen organisatorinen asema muuttui siten, että se on valtion liikelaitoksista annetussa laissa tarkoitettu valtion talousarvion ulkopuolinen laitos. Kiinteistölaitokselle annetaan oikeus ottaa pitkäaikaista lainaa valtion liikelaitoksista annetussa laissa tarkoitettulla tavalla. Lisäksi kiinteistölaitoksen hallintaan voidaan siirtää erityistä omaisuutta, jolle ei aseteta tuottovaatimusta. Liikelaitoksena kiinteistölaitos jatkaa Valtion kiinteistölaitoksen toimintaa. Kiinteistölaitoksen henkilöstö siirtyi uuden liikelaitoksen palvelukseen.

Vuoden 1998 toinen lisätalousarvio (VaVM 55/1998)

Lisätalousarvioesitykseen sisältyi menojen lisäyksiä yhteensä 8 916 milj. mk ja vähennyksiä 1 422 milj. mk, joten menojen nettolisäys oli 7 494 milj. mk. Suurin yksittäinen menonlisäys oli valtion markkamääräisen velan nettokorkomenojen arvion nousu 4 908 milj. markalla, joka aiheutui pääosin sarjaobligatioiden emissiovoittojen jäämisestä arvioitua pienemmiksi sekä vuonna 1999 erääntyvän sarjaobligatiolainan konvertoinnista. Toisaalta tulevien vuosien korkomenot alenevat. Valtionvelan hoitomaikeihin ehdotettiin lisäystä yhteensä 5 243 milj. mk. Valuuttamääräisen velan korkomaikeihin ehdotettu lisäys aiheutuu pääosin valuuttakurssien muutoksista.

Arvioidut tulojen lisäykset olivat yhteensä 15 263 milj. mk ja tulojen vähennykset, lukuun ottamatta nettolainanottoa, yhteensä 1 546 milj. mk eli tulojen nettolisäys oli 13 717 milj. mk. Verotulojen nettolisäykseksi arvioidaan 7 090 milj. mk. Valtion omistamien osakkeiden myyntituloiksi merkittiin 4 600 milj. mk.

Makeis- ja virvoitusjuomaveroa muutettiin (VaVM 56/1998)

Hyväksytyllä esityksellä että makeisveron kantamisesta luovuttaisiin. Virvoitusjuomaveron osalta lakia ei perusveron osalta sovellettaisi pientuotta-

jiin, jotka ovat lähinnä sivutoimisia ja osa-aikaisia. Hallituksen esityksestä poiketen laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000. Virvoitusjuomaveron perusverosta vapautetaan kaikkein pienimmät valmistajat kuitenkin jo vuoden 1999 alusta.

Suomessa kulutettavista makeisista suoritetaan valtiolle makeisveroa, jonka suuruus on 3,50 mk/kg. Makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain perusteella kannetaan virvoitusjuomaveroa, jonka perusvero on 0,27 mk litralta, minkä lisäksi kannetaan juomien pakkausten laadun perusteella määrättyä ympäristöperusteista lisäveroa. Virvoitusjuomaveron perusveroa vapautettaisiin pien tuottajat, joiden virvoitusjuomaverolaissa tarkoitettujen virvoitusjuomien tuotanto on enintään 50 000 litraa kalenterivuodessa. Jos valmistajan tuotanto kalenterivuoden aikana ylittää sanotun litramäärän, vero perittäisiin koko määrästä.

Vuoden 1999 talousarvioesitys (VaVM 58/98)

Talousarvioesityksen loppusumma on 187,1 mrd. mk, josta budjettitalouden velan kuoletuksia on 276 milj. mk. Budjettitalouden menot ilman kuoletuksia, 186,8 mrd. mk, ovat nimellisesti 1 prosentin pienemmät kuin vuoden 1998 varsinaisessa talousarviossa.

Talousarvioesityksessä saatiin loppuun hallitusohjelman ja sen lisäpöytäkirjan säästöpäätökset ja toteutettu muut hallituskauden aikana päätetyt monivuotiset valtiontalouden vahvistamispäätökset. Näiden lisäksi menoja on supistettiin ja lykättiin suhdannepoliittisista syistä. Budjettiesityksen menot ovat 3,8 mrd. mk vuoden 1998 maaliskuista kehystä pienemmät.

Lainaottotarve arvioitiin vielä maaliskuussa vuonna 1998 10 mrd. markaksi. Tasapainottuminen johtuu sekä tulopuolen lisäyksistä että menopuolen vähennyksistä. Menopuolella on uusia säästö- tai lykkäyspäätöksiä sekä kuluvan vuoden hintakehityksen hidastumisesta johtuvia indeksitarkistuksia määrältään lähes 3 ½ mrd. mk. Tähän summaan sisältyvä suurin yksittäinen menövähennys on siirtyminen valtuusmenettelyyn EU-rakennerahasto-ohjelmien budjetoinnissa. Toisin kuin aiempina vuosina valtion vakuusrahaston ei arvioida tarvitsevan määrärahojen siirtoa budjetista, mikä vähentää menoja noin 1 mrd. mk. Arvio valtionvelan

pääluokan menoista on vuoden 1998 maaliskuusta kasvanut ½ mrd. markalla.

Tulopuolta kasvatti verotulojen, varsinkin yhteisöveron tuoton, kasvu 3 ½ mrd. markalla. Eduskunnan keväällä 1998 säätämän lain valtuudella valtion kassaan kertynyt tilinpäätösylijäämää käytetään 1,7 mrd. mk talousarvioesityksen katteen. Maatalouden kehittämisrahastosta (Makera) ja valtionakuurahastosta siirretään talousarvioon yhteensä 0,8 mrd. mk enemmän kuin kehyspäätöksen yhteydessä arvioitiin. Lisäksi siirto valtion eläkerahastosta on vuonna 1999 runsas 1 mrd. mk suurempi kuin vuonna 1998.

Valtiontalouden velan arvioidaan pysyvän vuonna 1999 kuluvan vuoden 1998 lopun suuruisena, noin 428 mrd. markkana.

Varustamojen verohuojennusta jatkettiin (VaVM 60/1998)

Merenkulun verohuojennuksista annettua jatkettiin siten, että jäämaksuluokkavähennys saadaan tehdä myös vuosilta 1999 ja 2000 toimitettavissa verotuksissa. Verohuojennuksen edellytykset ja vähennyksen suuruus säilyivät entisellään. Merenkuluelinkeinoja tuetaan yritysverotuksessa myöntämällä jäämaksuluokkavähennys. Vähennyksen enimmäismäärä on vuosittain 3 prosenttia aluksen hankintamenoista.

Tuloverolakia ja verontilityslakia muutettiin (VaVM 61/1998)

Luonnollisten henkilöiden tuloverotukseen tehtiin useita erillisiä muutoksia. Lisäksi seurakuntien osuutta yhteisöveron tuotosta alennettiin yhdellä prosenttiyksiköllä siten, että valtion osuus yhteisöveron tuotosta vastaavasti nousi yhdellä prosenttiyksiköllä. Valtio saa yhteisöveron tuotosta 58 prosenttia ja seurakuntien osuus on 2 prosenttia.

Asunnon ja työpaikan välisten matkojen verovähennysoikeuden enimmäismäärää korotettiin 3 000 markalla 20 000 markasta. Matkakustannusten 3 000 markan suuruisia omavastuuosuutta pienennettiin työttömältä työnhakijalta 270 markalla jokaiselta täydeltä työttömyyskuukaudelta. Omavastuuosuus on kuitenkin vähintään 540 markkaa.

Lisäksi työnantaja voi korvata verovapaasti toissijaiseen työpaikkaan tehdystä matkasta johtuvat matkustamis- ja majoituskustannukset. Jos työnantaja ei ole niitä korvannut, verovelvollinen voi vähentää tällaisista matkoista aiheutuneet kustannukset tulonhankkimismenoina.

Autoveroa muutettiin (VaVM 64/1998)

Käytettyjen ajoneuvojen verotuksessa sovellettavaa ikähyvitystä muutettiin siten, että vero alenee samassa suhteessa kuin autojen arvo alenee iän myötä. Vähäpäästöisyyden perusteella myönnettävä vähennys tuli myös käytetyille autoille, jos auto täyttää asianomaiset päästörajat. Ajoneuvo katsottiin kuuden kuukauden rekisterissä olon jälkeen käytetyksi, vaikka sillä ei olisi ajettu vähintään 10 000 kilometriä, kuten aiemmin edellyttiin.

Vähäpäästöisyyden perusteella myönnettävä vähennys myönnettiin myös käytettyinä tuotaville autoille samoin edellytyksin kuin uusillekin autoille.

Samalla yli 25 vuoden ikäisinä tuotujen ajoneuvojen rakentelua koskevia säännöksiä helpotettiin. Näitä ajoneuvoja verotetaan uudelleen rakennettuihin ajoneuvoina vasta, kun 50 prosenttia tai enemmän osista vaihdettu. Muiden käytettyinä tuotujen ajoneuvojen uudelleen verotuksessa sovellettava 25 prosentin osien vaihtoraja korotettiin 33 prosenttiin.

9.6. Talousvaliokunta

Valiokunta antoi 38 mietintöä ja 35 lausuntoa.

Yrityskauppojen valvontaa lisättiin

Kilpailunrajoituslakiin lisättiin säännökset yrityskauppojen valvonnasta. Yrityskauppavalvontaa koskevia säännöksiä sovelletaan tarkemmin määriteltyihin yrityskauppoihin, joissa yrityskaupan osapuolten yhteenlaskettu liikevaihto ylittää kaksi miljardia markkaa ja jossa vähintään kahden kaupan osapuolen liikevaihto ylittää 150 miljoonaa markkaa. Nämä liikevaihtorajat ylittävät yrityskaupat tulee ilmoittaa Kilpailuvirastolle. Kilpailu-neuvosto voi Kilpailuviraston esityksestä kieltää

yrityskaupan, jonka seurauksena syntyy tai vahvistuu sellainen määräävä markkina-asema, joka estää kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla. Jos yrityskaupan haitalliset vaikutukset voidaan estää asettamalla yrityskaupalle ehtoja, Kilpailuviraston tulee kuitenkin ensisijaisesti neuvotella ja määrätä noudatettavaksi tällaiset ehdot. Laki astui voimaan 1.10.1998.

Suomen Pankin asema muuttui (TaVM 3/1998)

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaan jokaisen jäsenvaltion oli huolehdittava siitä, että kansallinen lainsäädäntö ja kansallisen keskuspankin perussääntö ovat sopusoinnussa perustamissopimuksen ja Euroopan keskuspankin (EKPJ) perussäännön kanssa ennen kuin Euroopan keskuspankkijärjestelmää (EKPJ) muodostettiin.

Tämän vuoksi muutettiin lakia Suomen Pankista, rahalakia ja valuuttalakia. Suomen Pankki siirtyi lain muutoksen myötä osaksi Euroopan keskuspankkijärjestelmää. Suomen Pankin ensisijaisena tavoitteena on EKP:n määrittelemän rahapolitiikan eli käytännössä hintatason vakauden ylläpitäminen sekä muiden talouspoliittisten tavoitteiden saavuttamisen tukeminen. Lisäksi Suomen Pankki huolehtii kuten ennenkin rahahuollosta ja setelien liikkeeseen laskemisesta, valuuttavaranon hallussapidosta ja hoidosta sekä maksu- ja muun rahoitusjärjestelmän luotettavuudesta ja tehokkuudesta.

Suomen Pankin toimielimiä ovat pankkivaltuusto ja johtokunta. Sen sijaan tilintarkastajat eivät enää ole pankin toimielin. Laissa säädetään pankkivaltuuston tehtävistä. Valtuusto valvoo Suomen Pankin hallintoa ja toimintaa, huolehtii keskeisistä hallintotehtävistä ja hoitaa muut laissa säädetyt tehtävät.

Pankin johtokuntaan kuuluu puheenjohtaja ja enintään viisi muuta jäsentä, jotka tasavallan presidentti nimittää virkoja haettaviksi julistamatta. Johtokunnan puheenjohtaja nimitetään seitsemän vuoden toimikaudeksi ja muut johtokunnan jäsenet viiden vuoden toimikaudeksi. Suomen Pankin pääjohtajan riippumattomuudesta ja toimivallasta hänen suorittaessaan tehtäviään Euroopan keskuspankin neuvostossa määrätään perustamissopimuksessa ja perussäännössä.

Rahapolitiikan tavoitteiden yleisen hyväksyttävyyden vahvistamiseksi sosialidemokraatit halusivat vahvistaa pankkivaltuuston asemaa. Pankkivaltuustoon kuuluu edelleen eduskunnan valitsemana yhdeksän pankkivaltuutettua, joiden tehtävät pysyvät pääosin ennallaan. Pankkivaltuusto antaa perinteisen vuosittaisen kertomuksen lisäksi tarvittaessa kertomuksia eduskunnalle noudatetusta rahapolitiikasta ja muusta pankin toiminnasta. EKJP:n toteutumisen jälkeen pankkivaltuuston toiminta rajoittuu Suomen Pankin kansalliseen valvontaa ja sisäiseen hallintoon. Rahapolitiikan siirtyminen EKJP:lle ja kansallisten keskuspankkien riippumattomuuden vuoksi pankkivaltuuston asemaa haluttiin vahvistaa lisäämällä valtuuston mahdollisuuksia saada ja välittää eduskunnalle tietoja rahapolitiikasta sekä keskuspankin muusta toiminnasta.

Kotitalouksille mahdollisuus ostaa sähkö kilpailuilta markkinoilta (TaVM 4/1998)

Sähkömarkkinalakia muutettiin siten, että pienten sähkönkäyttäjien mahdollisuutta kilpailuttaa sähkönmyyjiä parannettiin ottamalla tase selvityksessä käyttöön niin sanottu tyyppikuormitusikäy-rä-järjestelmä. Pienkäyttäjien kuten kotitalouksien, maatalouksien ja pienyritysten ei tarvitsisi hankkia nykyisin vaadittavaa tunneittain rekisteröivää sähkömittaria voidakseen ostaa sähkönsä kilpailuilta markkinoilta. Muutettu laki astui voimaan 1.9.1998.

Yritysten kehittämistukien toimialaa laajennettiin (TaVM 7/1998)

Pienyritystukea sekä pienten ja keski suurten yritysten kehittämistukea voidaan myöntää matkailu- ja yrityspalveluyritysten lisäksi laajemmin myös muille palveluyrityksille. Samalla pienen ja keski suurten yrityksen määritelmää muutettiin komission suosituksen mukaiseksi.

Komission suosituksessa pieni ja keski suuri yritys on määritelty yritykseksi, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja jonka joko vuosiliikevaihto on enintään 40 miljoonaa ecua (noin 240 mmk) tai taseen loppusumma on enintään 27 miljoonaa ecua (noin 162 mmk). Pieni yritys määritellään suosituksessa yritykseksi, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka

joko vuosiliikevaihto on enintään 7 miljoonaa ecua (noin 42 mmk) tai taseen loppusumma enintään 5 miljoonaa ecua (noin 30 mmk).

Valtion erityisrahoitusta tehostettiin (TaVM 12/1998)

Valtion pieniin ja keski suuriin yrityksiin kohdistettavia rahoituspalveluja tehostettiin perustamalla uusi osakeyhtiömuotoinen erityisrahoitusyhtiö, joka hoitaa vientitakuu- ja erityistakaustointia sekä pienten ja keski suurten yritysten luotto- ja takaustointia. Yhtiö otti hoitaakseen Valtiontakuukeskuksen ja Kera Oyj:n nykyiset toiminnot. Uudistuksella tehostetaan julkisesti tuetun erityisrahoituksen hallintoa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä, julkisen rahoitusosaston läpinäkyvyyttä ja lisätään alueellista saatavuutta.

Enson ja Storan yhdistyminen (TaVM 15/1998)

Hyväksyttiin hallituksen pyyntö järjestelylle, jolla yhdistettiin Enso Oyj ja Stora. Järjestely toteutettiin korottamalla Enson osakepääomaa ja suuntaamalla anti Storan osakkeenomistajille siten, että nämä vaihtoivat osakkeensa Enson osakkeisiin. Storan osakkeenomistajista tuli siten Enson osakkeita ja Storasta tuli muodollisesti Enson tytäryhtiö. Enso muutettiin uudeksi Stora Enso -nimiseksi yhtiöksi. Suomen valtio omisti 44,1 prosenttia Enso Oyj:n osakkeista ja valtion osuus yhtiökokouksessa käytettävistä äänistä oli 46,8 prosenttia. Toimialajärjestelyn seurauksena Suomen valtion suora omistusosuus uudessa yhtiössä on 17,6 prosenttia.

Laki viitekorosta ja pankkitukiponnon purkaminen (TaVM 27/1998)

Hyväksytyssä laissa säädettiin peruskoron ja eräiden muiden viitekorokojen määrittämisestä talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen alettua. Uuden lain mukaiset korot korvasivat Suomen Pankin aiemmin määrittämien peruskoron sekä pankin määrittelemät lyhyet viitekorot. Peruskoron määrittelee asianomainen ministeriö kahdesti vuodessa puoleksi vuodeksi eteenpäin edellisen kolmen kuukauden aikana julkaistun kahdenoista kuukauden markkinakoron keskiarvon perusteella. Asianomainen ministeriö päättää myös lyhyistä viitekorosta, jot-

ka korvasivat Suomen Pankin määrittelemät lyhyet viitekorot, eli käytännössä heliborkorot.

Talousvaliokunta käsitteli samassa yhteydessä vuonna 1993 hyväksytyn niin kutsutusta pankkitukiponnen. Valiokunta katsoi, että hallituksen esityksen koskevan ensisijaisesti suomalaisten luotto-laitosten toimintaedellytysten mukauttamista talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen luomaan uuteen tilanteeseen. Tässä yhteydessä on tarkoituksemukaista tutkia myös pankkien toimintaedellytyksiin vaikuttavan pankkitukiponnen soveltuvuutta uuteen tilanteeseen.

Takaajan asemaa vahvistettiin (TaVM 36/1998)

Hallituksen esityksen mukaan muutettiin takauksesta ja vierasvelkapanntauksesta lakia. Uudistuksella korvataan vuoden 1734 lain kauppakaaren 10 luvun sekä vuoden 1873 takausasetuksen säännökset. Takausta koskevia säännöksiä sovelletaan laajasti myös vierasvelkapanntaukseen, jossa pantinantaja antaa vakuuden toisen henkilön velasta.

Hyväksytyssä esityksessä säädetään takaussitoumuksen sisällöstä, luotonantajan tiedonantovelvollisuudesta sekä siitä, millä edellytyksillä luotonantaja voi vaatia suoritusta takaajalta. Säännökset ovat takaajan eduksi pakottavia silloin, kuin takaaja on yksityishenkilö ja velkoja on ammattimainen luotonantaja. Lisäksi takaajana olevaa yksityishenkilöä suojataan erityisillä säännöillä.

Takausta pidetään toissijaisena takauksena, jollei muuta ole sovittu. Tämä mukaan velkoja voi vaatia takaajalta maksua vasta sen jälkeen, kun velallinen on todettu maksukyvyttömäksi. Takaus voidaan kuitenkin edelleen antaa omavelkaisen, jolloin velkoja voi vaatia maksua takaajalta heti, kun velka on erääntynyt. Asuntoluotoissa yksityistakaajan vastuu on lain pakottaman säännöksen mukaan toissijaista velallisen antamaan vakuuteen nähden. Takaajalta voi siis vaatia suoritusta vain siltä osin, kuin luottoa ei ole saatu maksetuksi vakuutta myymällä.

Takaussitoumuksessa on sovittava takauksen enimmäismäärästä ja voimassaoloajasta, jollei takausta anneta yksilöidystä velasta. Takaajalla on oikeus irtisanoa yleistakaus sen voimassaoloaikana ja hän voi näin estää uuden velan tulemisen takausvastuun piiriin. Uudistukseen sisältyy myös kohtuul-

listamissäännös, jonka mukaan kohtuuttoman ankaraa takausvastuuta voidaan sovitella, jos takausvastuu on selvästi ylimitoitettu takaajan maksukykyyn nähden ja luotonantajan olisi pitänyt havaita tämä seikka.

Luotonantajan on selostettava yksityistakaajalle takauksen riskejä ja annettava tietoja velallisen maksukykyyn vaikuttavista seikoista. Luottosuhteen aikana velkojan on ilmoitettava takaajalle velallisen maksuviivästyksistä. Velkojan on lisäksi annettava puolivuositain yleistakaajalle ilmoitus velkojen senhetkisestä määrästä. Yksityistakaajalla on oikeus pyynnöstä saada tietoja takauksen piiriin kuuluvista veloista ja velallisen taloudellisesta asemasta.

Yksityistakaaja voi eräin edellytyksin suorittaa velan sen alkuperäisessä maksuaikataulussa, vaikka velka olisi erääntynyt enneaikaaisesti maksettavaksi. Takauksen vanhentumisaikaa ehdotetaan pidennettäväksi kolmeksi vuodeksi. Velkojalla olisi siten aikaa yrittää periä velkaa ensin velalliselta.

Osavuosikatsauksen laatimis- ja liputusvelvollisuus muuttivat (37/1998)

Arvopaperimarkkinalakia muutettavaksi siten, että velvollisuus laatia osavuosikatsaus laajennettiin koskemaan kaikkia julkisen kaupankäynnin kohteeksi otettujen arvopaperien liikkeeseenlaskijoita. Samalla osavuosikatsausten lukumäärää lisätään. Julkisen kaupankäynnin kohteeksi otetun osakkeen, muun oman pääoman ehtoisen arvopaperin sekä osakkeeseen oikeuttavan arvopaperin liikkeeseenlaskijan tulee laatia osavuosikatsaus neljännesvuositain. Pörssin I-, NM- ja Prelistan säännöissä tätä velvollisuutta voitaisiin lieventää siten, että osavuosikatsaus olisi laadittava vain puolivuositain. Joukkovelkakirjan liikkeeseenlaskijan puolestaan pitää laatia osavuosikatsaus puolivuositain.

Osakkeenomistajalla on velvollisuus ilmoittaa eli liputtaa omistussuutensa julkisen kaupankäynnin kohteena olevan suomalaisen yhtiön äänimäärästä tai osakepääomasta, kun hänen omistussuutensa muuttuu siten, että se saavuttaa, ylittää tai vähenee alle arvopaperimarkkinalaissa säädetyn liputusrajan. Liputusrajat ovat 5 %, 10 %, 15 %, 20 %, 25 %, kolmasosa, puolet ja kaksi kolmasosaa koh-

deyhtiön äänimäärästä tai osakepääomasta. Rahoi-
tustarkastus voi myöntää luottolaitokselle, rahasto-
yhtiölle, sijoituspalveluyritykselle, vakuutusyhtiöl-
le ja työeläkeyhtiölle sekä näihin rinnastettavalle
ulkomaiselle viranomaisvalvonnassa olevalle yhtiölle
poikkeuksen liputuksesta, jos yhteisö ei
pyri vaikuttamaan kohdeyhtiön johtamiseen. Lait
astuvat voimaan 1.4.1999.

9.7. Hallintovaliokunta

Valiokunta antoi 33 mietintöä ja 33 lausuntoa.

Pelastustoiminnan sääntely saatettiin kokonaisuudessaan ajantasalle (HaVM 23/1998)

Hallituksen esityksessä esitettiin säädettäväksi pelastustoimilaki, joka korvaisi palo- ja pelastustoimesta annetun lain ja väestönsuojelulain. Lain soveltamisala vastaisi pääasialliselta sisällöltään mainittujen lakien soveltamisalaa. Nykyisen palo- ja pelastustoimen, pelastuspalvelun ja väestönsuojelun muodostama kokonaisuutta kutsuttiin ehdotuksessa pelastustoimeksi.

Valiokunta totesi, että muun ohella perusoikeus-
uudistus aiheuttaa välttämättömiä tarpeita uudistaa
palo- ja pelastustoimen että väestönsuojelun lain-
säädäntää.

Pelastustoimen toimintavalmiutta parannettiin uu-
distuksessa asettamalla kunnan velvollisuudeksi
selvittää ja arvioida alueellaan olevat uhat ja mää-
ritellä niiden perusteella palvelutaso. Valiokunta
painotti, että palvelutason tulee olla oikeassa suh-
teessa uhkiin. Valiokunta piti tärkeänä, että palve-
lutasoa koskeva päätös tehdään kunnanvaltuustos-
sa, jotta sille saadaan riittävä painoarvo ja julki-
suus. Lääninhallitukselle on perusteltua pelastus-
toimen tehtävät huomioon ottaen antaa oikeus tar-
vittaessa uhkasakoin saattaa palvelut hyväksyttävälle tasolle.

Hallituksen esityksen lausutun tavoin hallintova-
liokunta katsoi, että pelastustoimen kannalta olisi
edullista, että kunnat sopimusteitse, eri kuntien
olosuhteet huomioon ottaen, muodostaisivat yhteis-
toimintajärjestelyjä, jotka ulottuisivat muuhun-
kin kuin varsinaiseen pelastustoimintaan. Kysy-
mykseen tulisivat muun muassa kaluston hankinta
ja huolto, palotarkastukset, henkilöstön koulutus ja
valistus.

Jokainen asunto sekä majoitus- ja hoitolaitostila
tulee varustaa palovarointimilla.

Poikkeusolojen pelastustoimet sisälsivät eräitä
yksilön perusoikeuksien rajoituksia, josta syystä
laki jouduttiin käsittelemään perustuslainsäätämis-
järjestyksessä. Tähän päädyttiin, koska asian pois-
taminen kokonaan lakitekstistä olisi johtanut lain-
säädännölliseen aukkoon jopa useiden vuosien
ajaksi, ja siten vaarantanut kriisiajan pelastustoi-
men kokonaisuudessaan.

Valiokunta ehdotti lakiehdotuksen säätämistä pe-
rustuslain säätämisyjärjestyksessä ja samalla kiireel-
lisenä.

Valiokunta teki myös lausumaehdotuksen, jossa
edellytettiin hallituksen tarkkaan seuraavan pelas-
tustoimilain soveltamista ja toimivuutta sekä ryhty-
vän seurannan edellyttämiin tarpeellisiin
lainvalmistelu- ja muihin toimenpiteisiin.

Maakuntien liittojen toimintaa tehostettiin (HaVM 16/1998)

Hallituksen esitys laiksi kuntalain muuttamisesta

Esityksessä ehdotettiin muutettavaksi kuntalakia.
Esityksen tavoitteena oli parantaa maakuntien liit-
tojen toimintaedellytyksiä ja lisätä liittojen päätök-
senteon kansanvaltaisuutta. Tavoitteen saavuttami-
seksi kuntalaissa ehdotettiin säädettäväksi, että
maakunnan liiton ylimmän päättävän toimielimen
jäsenen tulee olla jäsenkuntien valtuutettu ja
tässä toimielimessä edustettuina olevien ryhmien
ääniosuuskien tulee vastata jäsenkuntien valtuus-
toissa edustettuina olevien ryhmien kunnallisvaa-
leissa saamaa ääniosuutta maakunnan alueella vaa-
lilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukai-
sesti. Alueellisen edustavuuden turvaamiseksi jo-
kaisella jäsenkunnalla tulisi olla vähintään yksi
edustaja maakunnan liiton ylimmässä päättävässä
toimielimessä.

Valiokunta piti lakiehdotusta tarpeellisena ja tar-
koituksenmukaisena. Valiokunta puolsi hallituksen
esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymis-
tä. Valiokunta teki kuitenkin eräitä muutoksia hal-
lituksen esitykseen, jotka liittyivät muun muassa
siihen, että hallituksen esityksessä puhuttiin poliit-
tisista ryhmistä, mikä olisi saattanut johtaa sellai-
sen tulkintaan, että puoluepoliittisesti sitoutumat-

tomia ryhmiä ei oltaisi katsottu lain tarkoitamiseksi poliittisiksi ryhmiksi.

9.8. Sivistysvaliokunta

Valiokunta antoi 18 mietintöä ja 10 lausuntoa.

Koululakipaketti koossa (SiVM 3/1998 vp)

Koulutusta koskeva lainsäädäntö uudistetaan siten, että nykyinen oppilaitosmuotoihin perustuva ja hajanainen lainsäädäntö korvataan tavoitteisiin ja sisältöihin, koulutusasteisiin ja -muotoihin sekä opiskelijoiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin perustuvalla keskitetyllä lainsäädännöllä. Uudet kahdeksan lakia korvaavat entiset 26 lakia. Uudet lait kattavat yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa järjestettävää koulutusta lukuun ottamatta opetusministeriön alaisen koulutuksen. Uudet lait ovat: perusopetuslaki, lukiolaki, laki ammatillisesta koulutuksesta, laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta, laki vapaasta sivistystyöstä, laki taiteen perusopetuksesta, laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta sekä laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta.

Valiokunta katsoo, että uudet koululait merkitsevät laajavaikutteista uudistusta ja uusia, monensuuntaisia mahdollisuuksia suomalaisen koulutuksen koko toimintakenttään. Merkittävänä uutena elementtinä koulutuksen arvioinnin osuvuus ja ja arviointijärjestelmän yleinen tehokkuus ovat keskeisiä tekijöitä.

Valiokunta muutti merkittävimmin perusopetuslakia syventämällä sivistyskouluperiaatetta opetuksen tavoitteissa, vahvistamalla lähikouluperiaatetta ja estämällä pääsykokeet toissijaiseen koulun pyrittäessä. Lukion oppiaineisiin lisättiin liikunta ja terveystieto. Valiokunta edellyttää esiopetuksen tulevan voimaan 1.8.2000. Samoin valiokunta edellyttää hallituksen seuraavan lakien toteutumista ja antavan selonteon kolmen vuoden kuluttua, mutta toissijaisesta koulunvalinnasta jo kahden vuoden kuluttua.

Sosialidemokraattien mielestä peruskoulun on oltava koulutuksellisen tasa-arvon toteuttaja. Sosialidemokraatit vaativat perusopetuslakiin opetuksen tavoitteisiin sivistyskouluperiaatetta syvällisessä merkityksessä, vahvistivat lähikouluperiaatetta ja poistivat pääsykokeet lakiesityksestä. Valikointi

ja karsinta-ajattelu ei tule kuulumaan suomalaiseen peruskouluun.

Kirjastolaki (SiVM10/1998)

Uusi kirjastolaki edistää yhtäläisiä mahdollisuuksia ajanmukaisiin ja laadukkaisiin kirjasto- ja tietopalveluihin asuinpaikan ja varattomuuden estämättä. Laissa säädetään myös kirjastotoimen valtion aluehallinnosta sekä kirjasto- ja tietopalvelujen arvioinnista.

Sivistysvaliokunta painotti mietinnössään tietoyhteiskunnan kansainvälistymistä ja täydensi hallituksen esitystä niin, että lakiin kirjattiin kirjastotoiminnan tavoitteeksi myös virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen ja niiden sivistyksellisten sisältöjen kehittymisen edistämisen.

Liikuntalaki (SiVM 11/1998)

Uudella liikuntalailla säädetään valtion ja kuntien tehtävistä liikuntatoimen edistämiseksi, liikuntaa edistäviin tarkoituksiin myönnettävistä valtion-avusta, niiden yleisistä perusteista sekä valtion-avun rahoituspohjasta. Lain painotuksissa korostuvat liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset ja liikunnan merkitys lasten ja nuorten kasvu- ja kehitykselle.

9.9. Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valiokunta antoi 18 mietintöä ja 30 lausuntoa.

Kalastuslakia muutettiin (MmVM 1/1998)

Hallituksen esityksestä kalastuslakia muutettiin luonnonvaraisen eläimistön ja luonnon suojelemiseksi siten, että vierasperäisten kala- tai rapulajien ohella myös vierasperäisten kala- tai rapukantojen maahantuonti ja istutus sallittaisiin ainoastaan asianomaisen ministeriön luvalla.

Uusi metsähoitoyhdistyslaki (MmVM 8/1998)

Hallituksen esityksessä ehdotettiin säädettäväksi laki metsänhoitoyhdistyksistä, joka korvasi aiem-

man samannimisen lain. Metsänhoitoyhdistyksen perustettavana olisi edelleenkin metsänomistajien palveleminen metsätalouden harjoittamiseen liittyvissä asioissa. Metsänhoitoyhdistyksen tulisi kohdella tasapuolisesti metsänomistajia. Puukauppaa koskevista asioista metsänhoitoyhdistys ei saisi saattaa puun ostajia keskenään eriarvoiseen asemaan. Metsänhoitoyhdistysten toiminnassa pyritään aiempaa suurempiin toimialueisiin. Metsänomistajat päättäisivät edelleenkin itse metsänhoitoyhdistyksen toimialueesta, mutta päätöksentekomenettelyä ehdotettiin yksinkertaistettavaksi. Valtuustot ovat pakollisia toimielimiä metsänhoitoyhdistyksissä

Puukaupassa ja siihen liittyvässä puunkorjauksessa metsänhoitoyhdistys saa antaa ammattiapua ja palveluja pääsääntöisesti vain myyjille. Puuhun perustuvan yritystoiminnan edistämiseksi esitettiin kuitenkin poikkeus metsänhoitoyhdistyksen toimialueen pienyritysten tarvitsemalle puulle sekä energiapuulle. Näihin liittyviä puukauppasopimuksia metsänhoitoyhdistys voi tehdä ilman metsänomistajien kirjallisia valtuutuksia. Metsänhoitoyhdistys ei saisi suoraan eikä välillisesti olla osakkaana tai jäsenenä puukauppaa harjoittavassa yhteisössä. Valiokunta kuitenkin katsoi, että ehdotettu säännös on muutoilultaan liian ahdas ja että sitä tuli tämentää. Sen vuoksi valiokunta muutti kohdan siten, että kielto välillisestä osakkuudesta koskisi osakkuutta, jäsenyyttä tai määräysvaltaa sellaisessa yhteisössä, jonka kirjanpitolain (1336/1997) 6 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluva yhteisö harjoittaa pääasiallisesti tällaista toimintaa.

Metsänhoidon ja metsätalouden edistämistä varten metsänhoitoyhdistyksellä olisi jatkossakin oikeus metsänhoitomaksuun. Valiokunnan mielestä kiinteä, laissa tarkkaan säädetty, maksu voisi kuitenkin johtaa metsänhoitoyhdistysten toimintaedellytysten heikkenemiseen. Valiokunta katsoikin, että metsänomistajat pystyvät itse parhaiten arvioimaan paikalliset metsätaloudelliset tarpeet ja tarvittavien metsänhoitomaksujen määrän. Valiokunta päätyikin muuttamaan lakiehdotusta siten, että metsänhoitoyhdistys päättäisi kalenterivuodeksi kerrallaan hehtaarikohtaisen maksun suuruuden.

Maa- ja metsätalouden rakennepoliittisia tukia joustavoitettiin (MmVM 9/1998)

Hyväksytyllä esityksellä on tavoitteena joustavoittaa tuen myöntämistä niin, että rahoituskehityksen mukaiset EY:n rahoitusosuudet voidaan rahastokautena hyödyntää täysimääräisesti. Tärkeää on mahdollistaa tukipäätösten tekeminen vuoden 1999 loppuun mennessä koko tukikehityksen mukaisesta määrästä, jolloin varat tulevat sidotuiksi. Tukikelpoisten kustannusten perusteella voidaan hakea EY:n osuuden maksamista vielä puoli vuotta toiminnan tosiasiallisesta lakkaamisesta. Näin ollen EY:n osuutta voidaan hakea niiden sidottujen varojen perusteella, joiden perusteella syntyy kustannuksia vielä vuonna 2001.

Koska tavoiteohjelmien toteutumista haittaa myös kansallisten tukiosuuksien riittämättömyys, tavoitteena on lisäksi maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyttö tarvittaessa hankkeisiin, joiden avulla edistetään maaseudun toimintaedellytysten säilymistä.

Kalastuksenhoitomaksu nousi (MmVM 12/1998)

Valiokunta päätti korottaa kalenterivuodelta perittävää kalastuksenhoitomaksua 80 markasta 90 markkaan ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksoilta perittävää kalastuksenhoitomaksua 20 markasta 25 markkaan.

Maaseutuelinkeinoille uusi rahoituslaki (MmVM 15/1998)

Maaseutuelinkeinolaki ja maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annettu laki esitettiin kumottavaksi ja niiden tilalle valiokunnassa hyväksyttiin maaseutuelinkeinojen rahoituslaki. Uudistus sisältää sekä Euroopan unionin osarahoitamia tukia että kansallisia tukia koskevat säännökset maaseutuelinkeinojen rahoittamisesta ja maaseutuohjelmien toteuttamisesta, eri tukimuodoista ja tuen saamisen perusteista. Euroopan unionin osarahoitusta ja kansallista tukea koskevien säännöksiä yhtenäistettiin sekä hallinnollisia menettelyjä yhdenmukaistettiin ja yksinkertaistettiin. Uudistus sisälsi myös päätöksentekoa, muutoksenhakua, täytäntöönpanoa ja valvontaa koskevat säännökset.

9.10. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta antoi 42 mietintöä ja 16 lausuntoa. Valiokunnan puheenjohtajana toimi Virpa Puisto, sd.

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta perustetaan (StVM 6/98)

Potilaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin lisättiin uusi pykälä, jossa säädettiin valtakunnallisesta terveydenhuollon eettisestä neuvottelukunnasta. Neuvottelukunta käsittelee terveydenhuoltoon ja potilaan asemaan liittyviä eettisiä kysymyksiä periaatteelliselta kannalta ja voi antaa niistä suosituksia.

Terveydenhuollon päätöksiin liittyy usein periaatteellisia eettisiä kysymyksiä, joiden yhteydessä esiin tulevat myös yhteisön sosiaaliset arvot, näkemykset elämästä, lisääntymisestä, terveydestä ja hyvinvoinnista. Terveydenhuollon voimavarojen suuntaaminen edellyttää eettisten kysymysten tarkastelua. Myös uusi teknologia tuo mukanaan eettisiä ja oikeudellisia ongelmia, joiden selvittämiseen tarvitaan periaatteellista keskustelua ja linjauksia. Näistä syistä neuvottelukunnan perustaminen on erittäin tarpeellista.

Valiokunta hyväksyi hallituksen esityksen, mutta esitti eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman, jossa eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että neuvottelukunnasta annettavassa asetuksessa selkeästi mainitaan, että neuvottelukunnan tehtävänä on myös hoitoeettisten kysymysten käsittely.

Osa-aika-eläkkeen alaikäraja laskettiin - ikääntyvien työmarkkina-asema paranee (StVM 5/98)

Hallituksen esityksen 13/98 mukaisesti päätettiin muuttaa osa-aika-eläkejärjestelmää ikääntyvien työntekijöiden työelämässä jaksamisen tukemiseksi. Työeläkelakeja muutettiin niin, että osa-aika-eläkkeeltä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeelle siirtyvällä eläkkeen määrä on suurempi kuin aiemmin. Myös ns. automaattinen katkaisu poistettiin osa-aika-eläkkeen perusteena olevan kokoaikaisen työn ansiotasoa määrittäessä. Nämä uudistukset tulivat voimaan 1.4.1998.

Samassa yhteydessä säädettiin määräaikainen vuoden 2000 loppuun voimassa oleva laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aika-eläkejärjestelystä. Osa-aika-eläkkeen alaikäraja alennettiin 58 vuodesta 56 vuoteen. Tämä uudistus tulee voimaan 1.7. 1998.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta piti hallituksen esityksen lähtökohtaa aikaisempaa joustavampien järjestelyiden kehittämisestä hyvänä ja esitystä parannuksena entiseen. Määräaikaaisuutta osa-aika-eläkkeen alaikärajan alentamisen kohdalla valiokunta piti hyvänä siksi, että tänä aikana voidaan seurata käytännössä, miten työntekijöiden mahdollisuudet päästä osa-aika-eläkkeelle toteutuvat ja selvittää osa-aika-eläkkeessä ilmeneviä epäkohtia.

Vammaisten henkilöiden työllistymistä ja koulutusta edistetään (StVM 4/98)

Kaikille vammaisille 16-18 -vuotiailla nuorille turvataan mahdollisuus ammatilliseen koulutukseen. Nuori, joka saattaisi siirtyä 16-vuotta täytettyään työkyvyttömyyseläkkeelle, saa uudistuksen jälkeen eläkkeen sijasta henkilökohtaisen opiskelija-kuntoutussuunnitelman perusteella kuntoutusrahaa. Kuntoutusrahan määrä on 2100 markkaa kuukaudessa.

Täysi määräistä kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläketä saava voi työllistyessään jättää kansaneläkkeen lepäämään vähintään kuudeksi kuukaudeksi. Tältä ajalta hänelle maksetaan vammaistukea erityisvammaistuen suuruinen määrä, 1796 markkaa vuodessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin muutoksia (StVM 18/98)

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulakia muutettiin siten, että yksityislääkärin läheteellä tehtävistä laboratorio- ja kuvantamistutkimuksista voidaan periä asiakkaalta maksu.

Kansaneläkkeen pohjaosan alentamiseen muutokset vuodelle 1999 (StVM 25/98)

Kansaneläkkeen pohjaosan alentamista aiennettiin helmikuun 1999 alusta tammikuun 1999 alkuun. Näin kansaneläkkeen alennus toteutuu samanaikai-

sesti uusien ennakonpidätysperusteiden voimaantulon kanssa. Pohjaosaa alennettiin vain 17,3 prosenttia vuonna 1999.

Vuonna 1999 tehdään indeksitarkistukset kansaneläkkeisiin, eläkkeensaajien hoitotukeen, lapsen hoitotukeen ja vammaistukeen.

Lastensuojelun korkeita kustannuksia tasataan kuntien kesken (StVM 28/ 98)

Valiokunnan puheenjohtajan Virpa Puiston tekemän lakialoitteen pohjalta perustettiin järjestelmä tasaamaan lastensuojelun korkeita kustannuksia kuntien kesken. Järjestelmä on kunnille pakollinen ja se toteutetaan kehitysvammaisten erityishuoltoa varten perustettujen kuntayhtymien kautta. Näin tasataan lastensuojelun suurten kustannusten kunnille aiheuttamaa taloudellista rasitusta ja ohjataan voimavaroja lastensuojeluun. Kunnilla on 150.000 markan vuotuinen perhekohtainen omavastuu lastensuojelun kustannuksista. Omavastuurajan ylittävistä kustannuksista kunta saa tasausjärjestelmästä korvauksena 70 prosenttia ja kunnan itsensä maksettavaksi jää 30 prosenttia. Tasausjärjestelmä rahoitetaan varaamalla osa sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudesta osa käytettäväksi suurten kustannusten tasaukseen. Vuosittain valtion talousarvion yhteydessä päätetty osuus maksetaan kehitysvammaisten erityishuoltopiirin kuntayhtymälle, joka suorittaa tasauksen kunnille.

9.11. Työasiainvaliokunta

Valiokunta antoi 22 mietintöä ja 13 lausuntoa

Työelämän säännöksiä kehitettiin (TyVM 16/1998)

Hallituksen esityksessä ehdotettiin muutettaviksi työsopimuslain sairausajan palkkaa ja työsopimuksen päättämismenettelyä koskevien säännösten pakottavuutta sekä vuosilomalain ja opintovapaa-lain säännösten ehdottomuutta koskevia säännöksiä siten, että työnantaja, joka on velvollinen noudattamaan yleissitovaa työehtosopimusta, saisi soveltaa myös sellaisia mainittujen säännösten nojalla solmittuja työehtosopimusmääräyksiä, joilla on vähennetty työntekijän lain mukaan määräytyviä etuja. Esityksen mukaan yleissitovaa työeh-

tosopimusta noudattava työnantaja ei kuitenkaan voisi tehdä edellä tarkoitettuihin työehtosopimusmääräyksiin perustuvia paikallisia sopimuksia.

Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle ilman, että kolmikantaisessa neuvotteluissa työmarkkinajärjestöjen kanssa oltaisiin päästy asiasta yksimielisyyteen. Työministeri Liisa Jaakonsaari oli vielä viime metreillä esittänyt asian palauttamista työsopimuslakikomitean käsiteltäväksi. Tähän ei kuitenkaan hallituskumppaneiden taholta oltu suostuttu.

Asiasta hallitustasolla käytyjen neuvottelujen tuloksena esitys saatiin kuitenkin rajattua siten, että sen todelliset vaikutukset työelämässä jäivät vähäisiksi.

Esille nousi lähinnä periaatteellinen kysymys työehtosopimusten yleissitovuudesta.

Valiokunta päätti hyväksyä hallituksen esityksen, mutta totesi kantanaan, että työehtosopimusten yleissitovuus on merkittävä osa suomalaista työehtosopimusjärjestelmää ja että nämä lakiehdotukset eivät merkitse yleissitovuuden murtamista tai kyseenalaistamista.

Valiokunta katsoi edelleen, että työsopimuslakikomitean tulee jatkotyössään kiinnittää erityistä huomiota yleissitovien työehtosopimusten kattavuuden turvaamiseen, luottamusmiesten lakisääteisiin oikeuksiin, sopimusrikkomusten seuraamusjärjestelmän kehittämiseen, sopimusten noudattamisen valvonnan tehostamiseen ja erilaisten työnantajiritysten yhdenvertaisuuteen.

Valiokunta korosti, että työsuojelupiiriin tulee seurata lain uusien säännösten noudattamista ja muutoinkin valvoa, että yrityksissä noudatetaan yleissitovien työehtosopimusten minimimääräyksiä.

Valiokunta totesi, että työmarkkinaosapuolten ja hallituksen yhteistyöhön perustuva ns. kolmikantayhteistyö on toiminut Suomessa hyvin ja tuottanut maan talouskehityksen kannalta myönteisiä ratkaisuja. Valiokunta näki, että varsinkin työelämän kysymyksissä kolmikantayhteistyö on ollut ja on jatkossakin tärkeää.

Nuorten työntekijöiden asemaa parannettiin (TyVM 5/1998)

Hallitus esitti, että neljätoista vuotta täyttäneet tai saman kalenterivuoden aikana sanotun iän täyttävät oppivelvolliset voisivat olla työssä enintään puolet koululomistaan. Oppisopimuskoulutuksessa olevan työntekijän säännöllistä työaikaa hallitus esitti rajoitettavaksi siten, että oppisopimusoppilaan työaika ja koulutukseen käytetty aika ei yhteensä ylittäisi kahdeksaa tuntia vuorokaudessa eikä 40 tuntia viikossa. Nuoren työntekijän päivittäistä lepoaikaa koskeva säännöstä hallitus esitti muutettavaksi siten, että se koskisi kaikkia alle 18-vuotiaita. Lisäksi nuoren työntekijän hätätyöhön käyttämisen edellytyksistä esitettiin säädettäväksi tarkemmin. Hallituksen esitys täytti asiasta annetun direktiivin sisällön.

Valiokunta katsoi, että hallituksen esityksellä parannetaan nuorten työntekijöiden suojelua ja saataan suomalainen lainsäädäntö Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston säännösten mukaiseksi. Valiokunta piti tavoitteita kannatettavina ja ehdotettuja säännösmuutoksia tarpeellisina ja puolsi hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunta totesi lisäksi, että nuorten tutustuminen työelämään kouluaikana on hyödyllistä heidän kehityksensä ja uravalinnan kannalta. Koulunkäynnin ja opiskelun sekä työelämän yhteensovittamisessa tarvitaan selkeitä säännöksiä, jotka suojaavat nuorta työn liialta rasittavuudelta ja turvaavat riittävän ajan virkistytymiseen, harrastuksiin ja lepoon.

Säännösten noudattamisen kannalta valiokunta piti tärkeänä, että niistä tiedotetaan työnantajille, nuorille ja heidän vanhemmilleen ja viranomaiselle suoritettavien valvontaa ja puuttuvat havaittuihin epäkohtiin.

9.12. Liikennevaliokunta

Valiokunta antoi 18 mietintöä ja 37 lausuntoa.

TV- ja radiolaki vastaa viestinnän tarpeisiin.
(LiVM6/1998 vp)

Uusi televisio- ja radiotoiminnan laki sekä laki valtion televisio- ja radiorahastosta korvaavat enti-

set radiolaitteista ja kaapelilähetystoiminnasta annetut lait. On tärkeää, että Suomessa toimii Yleisradio Oy:n kaltainen julkinen viestintäyhtiö ja sen rahoituksesta säädetään tällä rahastolailla. YLE:n päärahoituslähde on edelleen käyttäjiltä perittävä televisiomaksu. Toinen rahoituslähde on toimilupamaksut, joita peritään toimiluvan nojalla televisio- ja radiotoiminnan harjoittajilta, joiden liikevaihto ylittää 20 milj.mk.

TV- ja radiolaki antaa yhtenäisen ja selkeän kehyksen ko. toiminnalle. Tätä lainsäädäntöä tulee edelleen kehittää viestinnän ja alan kilpailutilanteen nopeiden muutosten vuoksi. Rahastolaki turvaa YLE:n toiminnan rahoituksen. Julkisen rahoituksen myötä siltä edellytetään julkisen palvelun tehtävien hyvää hoitamista. Julkisen palvelun tehtävä on täyden palvelun ohjelmiston tuottaminen, kokonainen ja välittäminen kaikille suomalaisille yhtäläisin ehdoin. YLE valmistelee siirtymistä digitaaliseen. Digitalisoinnin kautta tulee suomalaisille tarjota uusia palveluja. Digitalisoinnin rahoitus tulee selvittää ja turvata siirtymä kuluttajan kannalta edullisesti. YLE:n rahoitus tulee turvata kaikissa olosuhteissa ja toimilupamaksuprosentteja on tarpeen mukaan tarkistettava.

Sosialidemokraatit olivat valiokunnan mukaisesti palauttamassa uuteen lakiin "yksi laitos, yksi lupa"-käytäntöä, jonka mukaan julkisessa laitoksessa olevan henkilön ei tarvitse maksaa televisiomaksua. Sosialidemokraatit katsoivat valiokunnan kannan mukaisesti, että eri yrityksiin eri suuruisena kohdistuva televisiotoinnin toimilupamaksu vääristää kilpailua ja haittaa tervettä kehitystä. Toimilupamaksun progressiivisuutta lievennettiin. Toimiluvan haltijan tulisi voida luottaa lupaehtojen pysyvyyteen. Sosialidemokraatit kannattivat valiokunnan mukaisesti radiotoiminnan toimilupamaksun voimaantulon siirtämistä 1.1.2004 saakka.

9.13 Puolustusvaliokunta

Valiokunta antoi 4 mietintöä ja 4 lausuntoa.

9.14. Ympäristövaliokunta

Valiokunta antoi 11 mietintöä ja 20 lausuntoa.

Rakennuslainsäädäntö uudistettiin (YmVM6/1998)

Rakennuslain kokonaisuudistuksella korvattiin hajanainen, sekava ja vanhentunut rakentamisen lainsäädäntö. Alueiden käytön suunnittelu kestävässä kehitystä edistävään, ympäristöhaittoja vähentävään ja luonnonvaroja säästävään suuntaan korostuu uudessa lainsäädännössä.

Asema-, rakennus- ja rantakaava yhdistetään yhdeksi kaavamuodoksi, asemakaavaksi. Kunnallinen päätöksenteko korostuu ja valtion valvonta kevenyy. Alueellisilla ympäristökeskuksilla on mahdollisuus puuttua kunnan kaavaratkaisuihin uuden oikaisukehotusmenettelyn ja valituksen avulla.

Alueiden käytön suunnittelussa korostuu avoin ja vuorovaikutteinen toiminta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma otetaan käyttöön uutena välineenä, jonka avulla suunnitteluun kytketään ne tahot, joita uuden kaavan suunnittelu koskee.

9.15. Tulevaisuusvaliokunta

Valiokunta antoi 1 mietinnön.

Reilu ja rohkea - vastuun ja osaamisen Suomi (TuVM1/1998)

Mietintö koskee valtion tulevaisuuselonteon osaa II: "Reilu ja rohkea - vastuun ja osaamisen Suomi". Se on jatkoa selonteolle VNS 3/1996 vp "Suomi ja Euroopan tulevaisuus". Selonteossa käsitellään mm. arvoja, yhteiskunnan kehitystä, koulutusta, työllisyyttä, talouden tilaa ja globalisaatiota.

Valiokunta peräänkuulutti tasa-arvon vaalimista tulevaisuudenkin Suomessa. Linjauksissa näkyy se, että tasa-arvo on haaste kovassa globaalissa kilpailussa mukana olevalle Suomelle. Pelkkä menestys ja toimiva talous eivät takaa ihmisten hyvinvointia. Perustaksi tarvitaan pysyvää ja kokonaista ihmistä, jonka yksilölliset tarpeet otetaan huomioon.

Valiokunnan mielestä koulutukselliset, sivistykselliset ja kulttuuriset arvot ovat kansakunnan menes-

tyksen perusta. Valiokunta edellyttää, että koulutuksen sisällössä varataan riittävästi aikaa ihmisyyteen kasvuun. Pohtivan, kyseenalaistavan ja uutta luovan etsinnälle sekä ymmärrykselle ja ilmiöiden oivaltamiselle on annettava tilaa muun opetuksen ohessa.

Työaikalainsäädäntöä pitää uudistaa. Työssä jaksamiseen on panostettava ja korostettava työelämän laadullisia ja koko eliniän kestäviä tekijöitä. Työssä oppiminen ja ammattitaidon kehittäminen ovat osa työaikaa. Näiden parantamiseen on luotava kannustavia järjestelmiä. Hallituksen tulee työajan lyhentämis- tai pidentämispäätöksiin ajautumisen sijasta valmistella tulevaisuuden työaikoja koskevat raamit, jotka turvaavat kilpailukyyn, työnteikijän arjen tarpeet ja sosiaaliturvan.

Kuntien elinkeino- ja ikärakenteet vaihtelevat. Nykyinen valtionosuusjärjestelmä ei aina riitä vastaamaan nopeisiin muutoksiin. Valiokunta edellyttää, että valtion ja kuntien työnjakoa selkiytetään. Lisäksi määritellään ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka ovat kaikilla kansalaisilla asuinpaikasta riippumatta. Valiokunnan mielestä kuntien tehtävä on tukea yritystoiminnan edellytyksiä ja luoda elinkeinoelämälle suotuisia olosuhteita. Mutta on väärin, että kunnat kilpaillessaan työpaikoista saattavat sijoittaa niukkoja verovaroja hyvin toimeentulevien yritysten tukemiseen. Globaaliin talouteen vaikuttamisen keinot ovat rajalliset, mutta suomalaisen kuntien kilpailua vääristävää tukimekanismia voidaan karsia. Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää, vääristävätkö kuntien tukitoimet tervettä kilpailua ja tuetaanko verovaroilla tarpeettomasti yrityksiä.

Valiokunnan mietintöön sisältyvissä kannanotoissaan esille nostamat asiat on koottu 28 lausumaehdotukseksi. Huomionarvoista on, että valiokunta on mietinnöstä yksimielinen. Se osoittaa, että puoluerajoista riippumatta yhteiskunnassa vallitsee yhteisiä linjauksia siitä, mihin suuntaan Suomea tulee kehittää.

10. RYHMÄN WWW-SIVUT UUDISTETTIIN

Syyskuun 14. päivä avattiin ryhmän uudistetut www-sivut. Sivujen uudistuksen suunnittelusta vastasi kansanedustajien, avustajien ja ryhmätöimiston edustajista muodostettu työryhmä, jota avusti tekninen ja graafinen asiantuntija. (Työryhmän kokoonpano: Tarja Filatov (pj.), Krista Kinnunen, Eija Riikonen, Jyrki Konola, Timo Korpijärvi ja Annemari Sinikorpi; teknisenä asiantuntijana Markus Petman; graafisena asiantuntijana Jussi Ahtiainen Mainostoimisto Resultista.)

Sivu-uudistuksessa lähdettiin liikkeelle kohderyhmistä, joiksi määriteltiin ensisijaisesti nuoret sekä toimittajat. WWW-sivujen käyttäjäkunta on suurelta osalta nuoria ihmisiä, jotka käyvät sivuilla joko koulusta / opistosta tms. käsin. Toimittajat taas tarvitsevat ajankohtais- ja taustatietoa, jota on kätevä tarjota www-sivuilla.

Valittujen kohderyhmien myötä pystyttiin paitsi rajaamaan sivujen sisältöä, myös suunnittelemaan ulkoasua. Tavoitteena oli luoda informatiivinen, sisällöllisesti mielekäs ja kiinnostava sivukokonaisuus, jota on helppo käyttää, ja joka houkuttaa palaamaan sivuille uudestaan. Keskeisenä tavoitteena oli myös osoittaa, että politiikka ei ole kiva, arkielämästä vieraantunutta kapulakielistä verbaaliakrobatiaa, vaan mielenkiintoista, aitoa ja (jopa) hauskaa.

Ratkaisuksi muutoutui seuraava:

Sivusto jakaantuu kolmeen osaan: 1. Info, 2. Media ja 3. Elämää ja retoriikkaa.

1. Info: perustietoa ryhmästä

- ☐ linkit eduskunnan tietohallinnon ylläpitämiin luetteloihin edustajista sekä ryhmätöimistöstä
- ☐ ryhmän esittely: toiminta, historia ja aateperusta
- ☐ demareiden kannatuskartta EU:n alueella
- ☐ linkkikirjasto

2. Media: ajankohtais- ja taustatietoa ryhmän ja edustajien työskentelystä

- ☐ uutiset
- ☐ kolumni
- ☐ kalenteri
- ☐ aloitteet ja kysymykset
- ☐ kuvapalvelu
- ☐ kannanotot
- ☐ lausunnot
- ☐ ryhmäpuheet
- ☐ valiokunta-asiat
- ☐ yhteystiedot

3. Elämää ja retoriikkaa: politiikka on hauskaa!

- ☐ edustajapeli
- ☐ elämää eduskunnassa
- ☐ syksyn kampanja

Sivujen avauksen yhteydessä niitä mainostettiin Soneran iNet Keskuskadulla ja MTV3:n uutissivulla kaksi viikkoa. Tällä oli suuri merkitys, sillä kävijöitä oli avausviikolla tuhat päivässä, mikä on varsin hyvä tulos. Tästä kävijämäärä on laskenut jonkin verran, mutta esimerkiksi jatkuva palaute osoittaa, että niillä vieraillaan aktiivisesti. Sivuja on sekä kiitetty että kritisoitu; enimmäkseen palaute on ollut positiivista, varsinkin verrattaessa muiden puolueiden www-sivuihin.

WWW-sivujen erityinen voima on niiden dynaamisuudessa, jatkuvassa päivittämisessä sekä siinä, että kansalaiset saavat sieltä suoraan tietoa ryhmästä ja edustajista, ilman välikäsiä ja suodattajia.

11. RYHMÄN ILMOITUSKAMPANJA

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä päätti toteuttaa ilmoituskampanjan syksyn 1998 aikana.

Ryhmän www-sivujen uudistus ajoitettiin kampanjan kanssa samaan aikaan. Näin mukaan saatiin myös uutta mediaa, ja ilmoitukset saatiin www-sivuille pysyvästi esille.

Kampanja koostui neljästä suuresta ja neljästä pienestä ilmoituksesta sekä www-ilmoituksista. Oheismateriaalina oli lisäksi suurten ilmoitusten julisteversiot sekä monistepohjat.

Ilmoituksia ilmestyi 11:ssä sanoma- ja aikakauslehdessä sekä kahdella www-sivulla. Yhteensä lehti-ilmoituksia oli 32 kpl.

12. RYHMÄTOIMISTON HENKILÖKUNTA

Ryhmän toimistossa ovat työskennelleet ryhmäsihteeri **Sisko Seppä**, talouspoliittinen sihteeri **Tapio Hellsten**, sosiaalipoliittinen sihteeri **Ulla-Mari Karhu**, viestintäsihteeri **Annemari Sinikorpi** ja tiedotussihteeri **Anna-Liisa Sirjamo**. Kansainvälisten asiain sihteeri **Pertti Rauho** siirtyi työministeri Liisa Jaakonsaaren avustajaksi 1.4.1998. Ryhmä valitsi 16.3.1998 alkaen lainsäädäntösihteeriksi **Joel Salmisen**. Toimistosiihteereinä ovat työskennelleet **Marja-Liisa Aronen**, **Ulla-Maija Kesänen**, **Leena Nivalainen** ja **Rita Svento**, joka siirtyi 6.8.1998 valtioneuvoston kansliaan pääministerin hallinnolliseksi avustajaksi. Hänen tilalleen tuli toimistosiihteeriksi 1.9.1998 **Eila Raitinen**.

Vuoden viimeisenä päivänä tuli suruviesti ryhmälle. Tiedotussihteeri Anna-Liisa Sirjamo menehtyi nopeasti edenneeseen sairauteen 31.12.1998.

13. RYHMÄTOIMISTON LAATIMAT RUUSUINFOT 1998

Nro	Otsikko	Laatija
1/4.3.1998	Talous- ja rahaliiton edellyttämät muutokset Suomen Pankin lakiin ja eräisiin muihin lakeihin	Tapio Hellsten
2/20.3.1998	Lisäbudjetista sopu eduskunnassa - tilausvaltuus vain kuljetuskopereille	Sisko Seppä
3/27.3.1998	Perustuslaki uudistuu	Joel Salminen
4/23.4.1998	Ryhmäkanne	Joel Salminen
5/30.4.1998	Osakeoptiot	Joel Salminen
6/4.5.1998	Kuntien taloudesta	Tapio Hellsten
7/12.5.1998	Vaalilaeista	Joel Salminen
8/15.5.1998	Energiaveron nostoesitys eduskunnassa	Tapio Hellsten
9/5.6.1998	Sosialidemokraattiset linjaukset ja uusi perusopetuslaki	Anna-Liisa Sirjamo
10/8.6.1998	Vuoden 1999 veromuutosesityksistä	Sisko Seppä ja Tapio Hellsten
11/16.6.1998	Työllisyys ja työttömyys	Joel Salminen
12/1.9.1998	Rakennuslainsäädäntö uudistuu	Ulla-Mari Karhu
13/3.11.1998	Eduskunnan edellyttämistä pankkituen ehdoista ja niiden toteutumisesta	Tapio Hellsten
14/3.11.1998	Yleissitovat työehtosopimukset ja työelämän säännöstö	Joel Salminen